

**WSPÓŁPRACA
INNOWACJE
TURYSTYKA
ZRÓWNOWAŻONA**

RAPORT Z WDROŻENIA STANDARDÓW TURYSTYKI ZRÓWNOWAŻONEJ W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM

WRZESIEŃ 2023

SPIS TREŚCI

Spis treści	2
Wstęp	5
CZĘŚĆ I: WPROWADZENIE	6
1. PODSTAWY TURYSTYKI ZRÓWNOWAŻONEJ	7
1.1. Definicja	7
1.2. Turystyka zrównoważona a zrównoważony rozwój	7
1.3. Globalne Kryteria Turystyki Zrównoważonej	8
1.4. Zrównoważona destynacja turystyczna	10
Dlaczego zrównoważony rozwój turystyki się opłaca? Korzyści dla destynacji	10
1.5. Zrównoważone przedsiębiorstwo turystyczne	12
Dlaczego turystyka zrównoważona się opłaca? Korzyści dla przedsiębiorstw	12
CZĘŚĆ II. TURYSTYKA ZRÓWNOWAŻONA W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM	14
Opis i zakres badania	15
2. ZRÓWNOWAŻONE ZARZĄDZANIE TURYSTYKĄ W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM	16
2.1. Aspekty środowiska naturalnego	16
Ochrona środowiska	16
Zapobieganie zanieczyszczeniom	18
Zarządzanie środowiskowe	19
2.2. Aspekty społeczno-gospodarcze	20
Dbałość o mieszkańców	20
Udział turystyki w gospodarce	21
2.3. Aspekty kulturowe	22
2.4. Zrównoważone zarządzanie destynacją	23
Strategia rozwoju turystyki i monitoring zrównoważonego rozwoju	24
Koordynator (zespół) ds. turystyki zrównoważonej	24
Zarządzanie ruchem turystycznym i sezonowością	25
Komunikacja i marketing	26
III. PRAKTYKI WDRAŻANE PRZEZ FIRMY I ATRAKCJE TURYSTYCZNE WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO	28
3.1. Zarządzanie środowiskowe	28
Odpady	28

Energia	28
Woda	29
Transport	29
3.2. Aspekty społeczno-gospodarcze	29
Zatrudnienie i prawa pracownicze	29
Działania prospołeczne	30
Dostępność dla osób z niepełnosprawnością	30
Polityka zakupowa	31
3.3. Aspekty kulturowe	31
3.4. Zrównoważone zarządzanie	31
Polityka zrównoważonego rozwoju	31
Koordynator ds. zrównoważonego rozwoju	32
Współpraca	32
Komunikacja zrównoważonego rozwoju	32
Certyfikacja zrównoważonego rozwoju	33
PRAKTYKI NAJCZĘŚCIEJ WDRAŻANE PRZEZ ANKIETOWANE FIRMY	34
Zarządzanie środowiskowe	34
Pracownicy i działania prospołeczne	34
Kultura	34
Zrównoważone zarządzanie	35
WAŻNE PRAKTYKI, KTÓRE NIE SĄ WDRAŻANE	35
Wyznaczenie koordynatora ds. Rozwoju zrównoważonego	35
Raportowanie niefinansowe	36
Kompleksowy monitoring środowiskowy	37
Wykorzystanie i promowanie ekologicznych środków transportu	37
Zakupy lokalne i ekologiczne	38
NIEWYKORZYSTANE MOŻLIWOŚCI	39
Informowanie klientów nt. działań w zakresie ekologii i odpowiedzialności społ.	39
Promowanie najbardziej ekologicznych i odpowiedzialnych produktów i usług	39
Wykorzystanie elementów kultury lokalnej w wystroju wnętrz i ubiorze	39
Uzyskanie certyfikatu turystyki zrównoważonej	39
IV. PODSUMOWANIE	41
4.1. Ocena ogólna	41
4.2. Rekomendacje	43

Opracowanie strategii rozwoju turystyki	43
Zwiększenie wiedzy i świadomości na temat turystyki zrównoważonej	46
Promocja liderów turystyki zrównoważonej	47
Organizacja i promocja zrównoważonych wydarzeń	48
4.3. Dobre praktyki	51
Szkolenia i zaangażowanie interesariuszy, Jackson Hole (USA)	51
Zielone Szlaki Turystyczne Słowenii	52
Rozwój unikalnych produktów ekoturystycznych, Västerbotten, Szwecja	53
Promocja turystyki zrównoważonej, Arosa, Szwajcaria	54
Zrównoważone festiwale, Irlandia	55

WSTĘP

W ostatnich latach koncepcja zrównoważonego rozwoju turystyki zyskała znaczną uwagę na całym świecie ze względu na rosnące obawy dotyczące wpływu działalności turystycznej na środowisko, społeczeństwo i kulturę. Dążąc do zrównoważonego rozwoju Polski, kluczowa staje się ocena obecnego stanu wdrożenia zasad turystyki zrównoważonej i identyfikacja obszarów wymagających poprawy.

Niniejszy raport jest wynikiem przeprowadzonego w sierpniu i wrześniu br. badania wśród organizacji i firm turystycznych z województwa opolskiego. Głównym celem badania było dokonanie wstępnej oceny oraz weryfikacji poziomu wdrożenia praktyk turystyki zrównoważonej i hotelarstwa w województwie opolskim.

Województwo opolskie jest najmniejszym województwem w Polsce, co nie oznacza, że na jego terenie znajduje się mało atrakcji. Wręcz przeciwnie - od malowniczo położonych jezior i rzek, po zamki i pałace, a także miejsca o walorach przyrodniczych i kulturowych - każdy odwiedzający znajdzie coś dla siebie. Poza wieloma znanymi w Regionie Śląska Opolskiego zabytkami, obszar ten charakteryzuje znacząca różnorodność etniczna. Na Opolszczyźnie oprócz społeczności niemieckiej spotykamy również Kresowian. Dzięki temu możemy mówić o autentycznej wielokulturowości, która wyraźnie przejawia się w licznych miejscach tego urokliwego regionu. Niemalże wszystkim Polakom znana ze słynnego Krajowego Festiwalu Piosenki Polskiej jest stolica województwa, Opole. Ta mieszkanca ciekawych obiektów i unikalnych tradycji tworzy bazę do tworzenia wyjątkowych produktów turystycznych, które wpisują się w aktualne trendy i popyt na rozwój zrównoważony.

Przy odpowiedniej strategii, województwo opolskie ma potencjał wykorzystać sektor turystyczny jako czynnik przyspieszający rozwój gospodarczy, poprawę jakości życia mieszkańców oraz spowalniający depopulację. Stosowanie zrównoważonych praktyk w turystyce może natomiast przyciągnąć ekologicznie i społecznie świadomych podróżnych, którzy poszukują wyjątkowych i autentycznych doświadczeń, co sprzyja stymulacji miejscowej gospodarki i tworzeniu nowych miejsc pracy. Dzięki systematycznemu planowaniu, właściwej analizie ruchu turystycznego oraz współpracy wszystkich interesariuszy, województwo opolskie ma szansę wykorzystać zrównoważoną turystykę jako narzędzie transformacji, wzmacniając stabilność ekonomiczną, podnosząc jakość życia oraz umacniając swoją pozycję na krajowej i międzynarodowej mapie turystycznej.

Zrównoważony rozwój turystyki w województwie opolskim ma szansę wesprzeć jego rozwój gospodarczy, poprawić jakość życia mieszkańców, integrację społeczną, rozwój infrastruktury i innowacje, a tym samym spowolnić depopulację regionu.

CZĘŚĆ **01**: WPROWADZENIE

1. PODSTAWY TURYSTYKI ZRÓWNOWAŻONEJ

Koncepcja turystyki zrównoważonej wywodzi się z rosnącej świadomości dotyczącej wpływu turystyki na środowisko naturalne, kulturę i tradycje i społeczności lokalne miejsc odwiedzanych przez turystów. Pojęcie to zaczęło nabierać znaczenia w latach 80. i 90. XX wieku, kiedy to coraz większa liczba podróżujących zaczęła przyczyniać się do narastających problemów związanych z nadmiernym zużyciem zasobów, degradacją środowiska, zanikiem dziedzictwa kulturowego i nierównościami społecznymi.

W odpowiedzi na te wyzwania, organizacje międzynarodowe, takie jak Organizacja Narodów Zjednoczonych i UNESCO, zaczęły promować koncepcję turystyki zrównoważonej jako alternatywę dla tradycyjnego modelu rozwoju turystyki.

1.1. Definicja

Turystyka zrównoważona to, według Światowej Organizacji Turystyki Narodów Zjednoczonych,

"turystyka, w której w pełni uwzględnia się obecne i przyszłe skutki gospodarcze, społeczne i środowiskowe, biorąc pod uwagę potrzeby odwiedzających, branży, środowiska i społeczności przyjmujących"

Według Światowej Organizacji Turystyki ONZ zrównoważona turystyka zakłada:

- Optymalne wykorzystanie zasobów środowiskowych, które stanowią kluczowy element rozwoju turystyki, utrzymując podstawowe procesy ekologiczne i pomagając zachować dziedzictwo naturalne i różnorodność biologiczną.
- Poszanowanie autentyczności społeczno-kulturowej społeczności przyjmujących, ochronę ich dziedzictwa kulturowego i tradycyjnych wartości oraz przyczynianie się do międzykulturowego zrozumienia i tolerancji.
- Zapewnienie rentownej, długoterminowej działalności gospodarczej, zapewniającej wszystkim zainteresowanym stronom korzyści społeczno-gospodarcze, które są sprawiedliwie rozdzielane, w tym poprzez stabilne zatrudnienie i możliwości zarobkowania oraz usługi społeczne dla społeczności przyjmujących, a także przyczynianie się do zmniejszenia ubóstwa.

1.2. Turystyka zrównoważona a zrównoważony rozwój

Koncepcja turystyki zrównoważonej jest ściśle powiązana z koncepcją rozwoju zrównoważonego. Obie te koncepcje opierają się na zasadzie harmonijnego rozwoju i równowagi między aspektami ekonomicznymi, społecznymi i środowiskowymi.

Turystyka zrównoważona odnosi się do podejścia do turystyki, które minimalizuje negatywne skutki dla środowiska naturalnego i kulturowego, promuje ochronę dziedzictwa i zasobów,

a także przyczynia się do poprawy warunków społecznych i ekonomicznych lokalnych społeczności.

Koncepcja rozwoju zrównoważonego zakłada, że rozwój powinien uwzględniać potrzeby teraźniejszych pokoleń, nie zagrażając możliwości przyszłym pokoleniom w zaspokajaniu ich własnych potrzeb.

W kontekście turystyki, koncepcja turystyki zrównoważonej jest implementacją zasad rozwoju zrównoważonego. W rezultacie, turystyka zrównoważona staje się częścią szerszej strategii rozwoju zrównoważonego, w której uwzględniane są również inne sektory gospodarki i aspekty społeczne. Współpraca międzysektorowa i uwzględnienie zasad turystyki zrównoważonej w ogólnych strategiach rozwoju są kluczowe dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju w danym regionie czy kraju.

Agenda 2030, znana również jako Globalne Cele Zrównoważonego Rozwoju (CZR), to ambitny plan działań przyjęty przez państwa członkowskie ONZ w 2015 roku. Składa się z 17 celów zrównoważonego rozwoju, które mają na celu zwalczanie najważniejszych wyzwań globalnych i poprawę jakości życia na całym świecie do roku 2030.

Cele Zrównoważonego Rozwoju obejmują różnorodne obszary, takie jak eliminacja ubóstwa, zapewnienie powszechnego dostępu do edukacji, promowanie równości płci, zapewnienie dostępu do czystej wody i sanitacji, walka ze zmianami klimatu, ochrona środowiska, promowanie sprawiedliwości społecznej i wiele innych.

Chociaż turystyka jest bezpośrednio uwzględniona tylko w trzech celach zrównoważonego rozwoju (CZR 8, 12 i 14), ma silne powiązania i wpływ na większość z nich. Ogłoszenie przez ONZ Międzynarodowego Roku Zrównoważonej Turystyki na rzecz Rozwoju w 2017 roku było uznaniem tego potencjału.

1.3. Globalne Kryteria Turystyki Zrównoważonej

Globalne Kryteria Turystyki Zrównoważonej to zestaw zasad i wytycznych opracowanych przez Światową Radę Turystyki Zrównoważonej (Global Sustainable Tourism Council, GSTC). Istnieje

oddzielny zestaw kryteriów dla destynacji turystycznych oraz dla branży (dla biur podróży i dla obiektów zakwaterowania).

Kryteria są podzielone na cztery obszary, na które należy zwracać uwagę w turystyce zrównoważonej:

ZARZĄDZANIE:

Dotyczy planowania, zarządzania i monitorowania działań turystycznych w sposób zrównoważony, uwzględniający ochronę środowiska, kulturę i gospodarczy rozwój lokalnych społeczności.

ŚRODOWISKO:

Skupia się na minimalizacji negatywnego wpływu turystyki na środowisko naturalne, włączając ochronę zasobów naturalnych, bioróżnorodności, redukcję emisji gazów cieplarnianych i ochronę unikalnych ekosystemów.

SPOŁECZNOŚĆ:

Odnosi się do korzyści społecznych generowanych przez turystykę, takich jak stymulacja lokalnej gospodarki, tworzenie miejsc pracy, promowanie równości, wspieranie kultury i dziedzictwa lokalnych społeczności oraz uwzględnienie ich opinii i potrzeb.

KULTURA:

Obejmuje poszanowanie, zachowanie i promocję kultury lokalnej, dziedzictwa kulturowego, tradycji i wartości, a także promowanie dialogu międzykulturowego i wzajemnego zrozumienia.

Globalne Kryteria Turystyki Zrównoważonej służą jako punkt odniesienia dla oceny i certyfikacji inicjatyw turystycznych na całym świecie. Dzięki temu stanowią ważne narzędzie dla destynacji i organizacji, które pragną wdrażać zrównoważone praktyki w swojej działalności i przyczyniać się do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju.

1.4. Zrównoważona destynacja turystyczna

Zrównoważona destynacja turystyczna to miejsce, które podejmuje działania mające na celu osiągnięcie zrównoważonego rozwoju w turystyce. Oznacza to, że destynacja jest zarządzana w sposób holistyczny, uwzględniając aspekty społeczne, środowiskowe i ekonomiczne. Celem zrównoważonej destynacji turystycznej jest minimalizowanie negatywnych wpływów turystyki, jednocześnie poprawiając długoterminowy dobrobyt społeczny, kulturowy i środowiskowy. Destynacja stara się zrównoważyć potrzeby turystów z potrzebami lokalnej społeczności oraz chronić i zachować unikalne walory przyrodnicze i kulturowe. Wdrażając odpowiednie strategie i praktyki, zrównoważone destynacje turystyczne dążą do zrównoważonego wzrostu gospodarczego, ochrony środowiska, promocji odpowiedzialnej konsumpcji i produkcji, a także stymulowania partycypacji lokalnych interesariuszy.

Aby zagwarantować zrównoważony rozwój turystyki, konieczne są następujące elementy:

- **Holistyczne i kompleksowe podejście do zarządzania turystyką.** Strategia destynacji powinna uwzględniać wielowymiarowy charakter zrównoważonego rozwoju, w tym wpływ turystyki na środowisko, gospodarkę i społeczeństwo i kulturę. Uwzględnione powinny być takie kwestie jak na przykład: określenie ryzyka związanych z rozwojem infrastruktury turystycznej na środowisko, działania na rzecz sprawiedliwego rozdzielania wpływów płynących z turystyki na poziomie społeczności lokalnych, czy też zarządzanie sezonowością i ruchem turystycznym.
- **Skuteczne ramy prawne,** opracowane i promowane przez rząd i jednostki samorządu terytorialnego na wszystkich szczeblach, tak aby kwestie gospodarcze, społeczne i środowiskowe były w pełni uwzględnione, wdrażane i kontrolowane.
- **Zaangażowanie interesariuszy.** Istotne jest zidentyfikowanie kluczowych grup interesariuszy oraz skuteczne zarządzanie relacjami z nimi i między nimi. Niezwykle ważne jest aktywne włączenie mieszkańców w procesy decyzyjne związane z zarządzaniem destynacją turystyczną.
- **Wybór właściwych wskaźników sukcesu.** System mierzenia i monitoringu pełni kluczową rolę w zrównoważonym rozwoju turystyki. Choć wzrost gospodarczy często jest dominującym wskaźnikiem, konieczne jest uwzględnienie szerszego zestawu wskaźników w różnych aspektach zrównoważonego rozwoju, takich jak zadowolenie mieszkańców czy poziom emisji CO₂ wynikający z turystyki.

Zrównoważony rozwój turystyki przynosi korzyści zarówno krótko- jak i długoterminowe dla regionów, przyczyniając się do tworzenia zrównoważonej gospodarki, ochrony środowiska i zwiększenia dobrobytu społeczności lokalnych.

Dlaczego zrównoważony rozwój turystyki się opłaca? Korzyści dla destynacji turystycznych.

Rozwój gospodarczy

Turystyka zrównoważona może przynieść wzrost gospodarczy i generować znaczące dochody dla regionów. Poprawa infrastruktury turystycznej, rozwój usług i atrakcji turystycznych oraz zwiększenie liczby odwiedzających przyczyniają się do wzrostu miejsc pracy i zwiększenia lokalnej przedsiębiorczości. Turystyka może stymulować rozwój różnych sektorów gospodarki, takich jak handel detaliczny, usługi gastronomiczne, transport, rzemiosło i kultura.

Ochrona środowiska i zasobów naturalnych

Turystyka zrównoważona promuje ochronę środowiska naturalnego i zrównoważone wykorzystanie zasobów. Dzięki odpowiednim praktykom zarządzania środowiskowego, regiony mogą minimalizować negatywny wpływ turystyki na ekosystemy, krajobrazy, bioróżnorodność i zasoby wodne. Chronienie unikalnych walorów przyrodniczych przyciąga turystów, którzy poszukują autentycznych i ekologicznych doświadczeń.

Korzyści społeczne

Zrównoważony rozwój turystyki przyczynia się do podnoszenia jakości życia lokalnych społeczności. Poprzez inwestowanie w lokalną infrastrukturę, edukację, ochronę dziedzictwa kulturowego i działań społecznych, turystyka może przyczynić się do wzrostu świadomości i dumy mieszkańców z własnego regionu. Równocześnie turystyka może być źródłem dialogu międzykulturowego i wymiany doświadczeń, co sprzyja wzajemnemu zrozumieniu i tolerancji.

Rozwój społeczności lokalnych

Turystyka zrównoważona angażuje lokalne społeczności w procesy decyzyjne, dając im szansę wpływu na kształtowanie planów rozwoju tego sektora. Poprzez promowanie partycypacyjnego podejścia, turystyka może wspierać rozwój lokalnych inicjatyw, rzemiosła, małych przedsiębiorstw i lokalnych producentów. To z kolei prowadzi do rozwoju społeczności lokalnych, wzmacniając ich poczucie wspólnoty i przyczyniając się do redukcji ubóstwa i nierówności społecznych.

1.5. Zrównoważone przedsiębiorstwo turystyczne

Zrównoważone przedsiębiorstwa turystyczne (tutaj mamy na myśli zarówno firmy prywatne jak i inne organizacje, które obsługują turystów) to takie, które nie kierują się wyłącznie zyskiem, a uwzględniają w swojej działalności szersze aspekty ekonomiczne, środowiskowe i społeczne, oraz dbają o wszystkie grupy interesariuszy. Mają na celu minimalizowanie negatywnego wpływu na środowisko, promowanie społecznej odpowiedzialności biznesu i wspieranie lokalnej społeczności. Zrównoważone przedsiębiorstwa turystyczne angażują się w ochronę przyrody poprzez zastosowanie różnych praktyk, takich jak efektywne zarządzanie zasobami naturalnymi, ograniczanie emisji gazów cieplarnianych i ochrona bioróżnorodności. Ponadto, starają się tworzyć korzystne warunki pracy dla pracowników, wspierać lokalne inicjatywy społeczne, promować kulturowe dziedzictwo i angażować się w inicjatywy prospołeczne. Poprzez takie działania, przedsiębiorstwa turystyczne promują bardziej zrównoważoną i odpowiedzialną turystykę, która przynosi korzyści zarówno dla samego biznesu, jak i destynacji, w której się znajdują.

Dlaczego turystyka zrównoważona się opłaca? Korzyści dla przedsiębiorstw turystycznych.

Kompleksowe zarządzanie zrównoważonym rozwojem przynosi firmom i organizacjom turystycznym szereg korzyści:

Poprawa wizerunku i reputacji

Firmy, które angażują się w zrównoważony rozwój, budują pozytywny wizerunek i reputację. Klienci coraz częściej preferują firmy, które są odpowiedzialne społecznie i troszczą się o środowisko. Przez konsekwentne działania w obszarze zrównoważonego rozwoju, firmy mogą zyskać zaufanie klientów, co prowadzi do większej lojalności i zwiększenia konkurencyjności na rynku.

Zwiększenie efektywności operacyjnej

Działania związane ze zrównoważonym rozwojem, takie jak redukcja zużycia energii, wody i generowania odpadów, prowadzą do poprawy efektywności operacyjnej. Oszczędności wynikające z efektywnego zarządzania zasobami mogą przyczynić się do obniżenia kosztów operacyjnych i zwiększenia rentowności firmy.

Innowacyjność i konkurencyjność

Zrównoważony rozwój otwiera okno dla innowacji i tworzenia nowych rozwiązań. Firmy, które koncentrują się na wprowadzaniu nowych technologii, procesów i produktów ekologicznych, mają szansę zyskać przewagę konkurencyjną na rynku. Innowacyjne podejście do zrównoważonego rozwoju może przyciągnąć uwagę klientów i zachęcić ich do wyboru danej firmy.

Zaangażowanie pracowników

Pracownicy, szczególnie młodsze pokolenia, są coraz bardziej zainteresowani pracą w firmach, które promują wartości zgodne z zrównoważonym rozwojem. Firmie, która wykazuje zaangażowanie w troskę o środowisko i społeczność, łatwiej będzie przyciągnąć i zatrzymać utalentowanych pracowników, co wpłynie na wydajność i atmosferę pracy.

Ochrona zasobów naturalnych i środowiska

Branża turystyczna i hotelarska ma bezpośredni wpływ na środowisko naturalne. Wdrażanie zrównoważonego rozwoju pozwala na minimalizowanie negatywnego wpływu na przyrodę i chronienie miejsc o unikalnych walorach przyrodniczych. Zachowanie naturalnego piękna i bioróżnorodności jest niezwykle istotne dla przyszłości branży turystycznej, ponieważ atrakcyjne środowisko przyrodnicze przyciąga turystów.

Wspieranie lokalnej społeczności

Przedsiębiorstwa turystyczne odgrywają istotną rolę we wspieraniu lokalnej społeczności. Poprzez angażowanie się w projekty społeczne, wspieranie lokalnych przedsiębiorców, producentów i rzemieślników, firmy przyczyniają się do rozwoju regionalnego i tworzenia miejsc pracy. Ta interakcja z lokalnymi społecznościami wpływa na pozytywny rozwój i trwałość regionu, a w tym samym, na bardziej atrakcyjne środowisko biznesowe.

CZĘŚĆ 02:

TURYSTYKA ZRÓWNOWAŻONA W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM

OPIS I ZAKRES BADANIA

Poniżej przedstawione zostały wyniki oceny wdrożenia kryteriów turystyki zrównoważonej w województwie opolskim, na poziomie zarządzania województwem jako destynacją turystyczną. Dodatkowo, przeanalizowane zostały praktyki z zakresu zarządzania środowiskowego i odpowiedzialności społecznej biznesu wdrażane przez przedsiębiorstwa i atrakcje turystyczne działające na terenie województwa opolskiego.

Ocena wdrożenia praktyk na poziomie destynacji została dokonana wyłącznie na podstawie danych przekazanych przez Opolską Regionalną Organizację Turystyczną i Urząd Marszałkowski, a także ankiet internetowych, na które odpowiedziało kilkudziesięciu przedstawicieli gmin, powiatów i innych jednostek przynajmniej w części swoich kompetencji zaangażowanych w rozwój turystyki na szczeblu lokalnym.

Ocena wdrożenia praktyk turystyki zrównoważonej przez branżę turystyczną została również dokonana na podstawie ankiet internetowych. W badaniu wzięły udział małe i średnie firmy turystyczne o bardzo różnych profilach działalności, m.in. atrakcje turystyczne (w tym muzea, parki rozrywki, itp.), biura podróży, obiekty zakwaterowania a także organizatorzy wydarzeń i konferencji. Wśród respondentów nie było agentów turystycznych ani firm, które zajmują się wynajmem samochodów.

Ze względu na ograniczone instrumenty badawcze, ograniczoną ilość respondentów oraz fakt, iż deklarowane w ankietach informacje nie były weryfikowane, poniższy raport powinno się traktować jedynie jako wstępną ocenę poziomu wdrożenia zasad turystyki zrównoważonej w województwie opolskim. Dla pełnowartościowej oceny rekomenduje się przeprowadzenie audytu, pogłębionych wywiadów z interesariuszami oraz badań statystycznych.

Poniższy raport składa się z trzech części:

- Zrównoważone zarządzanie turystyką w województwie opolskim
- Praktyki wdrażane przez firmy i atrakcje turystyczne województwa opolskiego
- Podsumowanie, w tym rekomendacje i dobre praktyki

Zarówno część pierwsza, dotycząca destynacji, jak i część druga, dotycząca sektora prywatnego, rozdzielone są na kolejne cztery podrozdziały, które odzwierciedlają główne obszary turystyki zrównoważonej: aspekty środowiskowe, aspekty społeczno-gospodarcze, aspekty kulturowe oraz zrównoważone zarządzanie.

Podsumowanie zawiera ogólny przegląd i podsumowanie kluczowych wyników i wniosków przedstawionych w raporcie a także rekomendacje i zbiór dobrych praktyk, które mogą posłużyć jako inspiracja dla dalszego, zrównoważonego, rozwoju turystyki w województwie opolskim.

2. ZRÓWNOWAŻONE ZARZĄDZANIE TURYSTYKĄ W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM

2.1. Aspekty środowiska naturalnego

Turystyka jest ściśle związana z otaczającym środowiskiem poprzez wzajemne oddziaływanie. Jest branżą, która korzysta z lokalnych, regionalnych i krajowych zasobów, a jakość środowiska odgrywa kluczową rolę w przyciąganiu turystów i zachęcaniu ich do powrotu. Wiele badań potwierdza, że przyroda i krajobraz są kluczowymi czynnikami wpływającymi na wybór miejsca turystycznego oraz że jakość walorów przyrodniczych przekłada się na ilość powracających turystów. Jednak turystyka również ma istotny wpływ na środowisko ze względu na swój rozmiar i szybki rozwój, jako że jest to jedna z największych i najszybciej rozwijających się gałęzi gospodarki na świecie.

Ochrona środowiska

Ochrona bioróżnorodności ma kluczowe znaczenie dla rozwoju turystyki. Turystów przyciągają zróżnicowane ekosystemy, rzadkie gatunki roślin i zwierząt, i piękne krajobrazy. Chroniąc różnorodność biologiczną, destynacje turystyczne mogą oferować odwiedzającym wyjątkowe i atrakcyjne doświadczenia. Wysiłki na rzecz ochrony przyrody wspierają również ekoturystykę i produkty turystyczne oparte na przyrodzie, które są coraz bardziej popularne wśród podróżnych poszukujących powrotu na łono natury i autentycznych doświadczeń. Ponadto ochrona przyrody pomaga zachować dziedzictwo kulturowe związane ze środowiskiem naturalnym i przyczynia się do długoterminowego i zrównoważonego rozwoju turystyki.

Województwo opolskie, mimo swojej stosunkowo niewielkiej powierzchni, obfituje w wyjątkowe walory przyrodnicze. Na południu regionu rozciągają się malownicze Góry Opawskie, część Sudetów Wschodnich, zachwycające pięknymi krajobrazami i szlakami turystycznymi. Na zachodnim skraju województwa w okolicach granicy z Czechami leżą Góry Stolowe, słynące ze swoich niezwykłych formacji skalnych o płaskich wierzchołkach. Jeziora takie jak Turawskie czy Nyskie oraz rzeka Odra zapewniają możliwości aktywności wodnych.

Region ten jest także domem dla licznych parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody, takich jak Park Krajobrazowy Góra św. Anny, należący do Zespołu Opolskich Parków Krajobrazowych (wraz ze Stobrowskim PK i PK Góry Opawskie), chroniących unikalne ekosystemy.

Bogactwo flory i fauny, różnorodność krajobrazów od gór po niziny, a także obszary Natura 2000 czynią województwo opolskie ważnym siedliskiem bioróżnorodności. Dodatkowo, niektóre obszary regionu kryją w sobie złoża kopalnych i minerałów, wpisując się w dziedzictwo przyrodnicze tego malowniczego zakątka Polski. Te naturalne skarby przyciągają zarówno miłośników przyrody, jak i badaczy, stanowiąc ważny element turystyki i ochrony środowiska.

Jak wskazano w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego, za najbardziej problematyczne z obszarze ochrony środowiska, określone zostały następujące obszary:

Ważne zatem jest, aby działania województwa były w pierwszej kolejności nastawione na niwelowanie już powstałych i zapobieganie przyszłym wyzwaniom w wyżej wymienionych obszarach. Niewątpliwie zjawiskiem pozytywnym jest fakt, iż w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego wymieniony został szereg kierunków działań, których celem jest ochrona środowiska, w tym rozwój świadomości ekologicznej, ochrona bioróżnorodności, wzmocnienie systemu ochrony przyrody, zarządzane zasobami naturalnymi oraz ochrona i kształtowanie krajobrazów.

Niestety, w ramach niniejszego badania, nie została przekazana informacja, które z tych kierunków działań zostały faktycznie wdrożone. Poniżej znajduje się lista tematów, które, według globalnych zasad turystyki zrównoważonej, powinny posiadać dedykowane programy / wytyczne.

- **Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej**
- **Ochrona zasobów naturalnych (np. minerałów, wody, gleby)**
- **Zapobieganie wprowadzania i rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków obcych i zarządzania nimi**
- **Ochrona walorów krajobrazowych**
- **Ochrona dzikiej przyrody**
- **Dobrostan zwierząt i dzikich zwierząt w niewoli**
- **Planowanie przestrzenne, z uwzględnieniem wpływu na ekologię i aspekty społeczne**

Warto w tym miejscu również zaznaczyć, że kwestia wpływu turystyki na środowisko naturalne jest jednoznacznie postrzegana jako „ważny” lub „bardzo ważny” aspekt przy tworzeniu nowych produktów turystycznych na poziomie lokalnym. Istnieją także produkty turystyczne, które w sposób bezpośredni wspierają projekty i organizacje działające na rzecz ochrony przyrody. Może to świadczyć o tym, iż branża turystyczna i organizacje lokalne widzą potrzebę działań na rzecz ochrony środowiska, i prawdopodobnie skorzystałyby z bardziej zaawansowanych programów w tym zakresie.

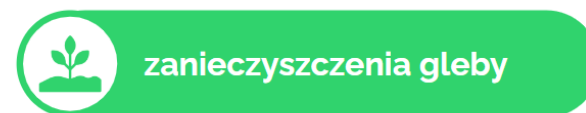
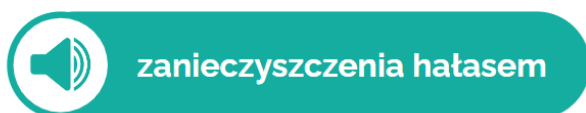
Zapobieganie zanieczyszczeniom

Różnego rodzaju zanieczyszczenia wpływają negatywnie na atrakcyjność naturalnych krajobrazów i atrakcji kulturowych. Ponadto, zanieczyszczenie stwarza zagrożenie dla zdrowia zarówno mieszkańców jak i turystów, którzy preferują miejsca z czystym powietrzem, wodą i otoczeniem. Zanieczyszczenia mogą również zaszkodzić ekosystemom i różnorodności biologicznej, zakłócając siedliska i zagrażając dzikiej przyrodzie, zmniejszając w ten sposób potencjał turystyki opartej na walorach przyrodniczych. Wszystko to może wpłynąć na zmniejszenie się liczby odwiedzających, negatywne opinie i złą reputację, co w konsekwencji prowadzi do zmniejszenia przychodów z turystyki i utraty miejsc pracy.

Od zrównoważonych destynacji turystycznych oczekuje się, aby prowadziły zarówno monitoring, jak i działania w celu zmniejszenia zanieczyszczenia gleby, powietrza, wody, a także zanieczyszczenia świetlnego i szumowego.

W województwie opolskim, zarówno zanieczyszczenie powietrza jak i zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych zostały określone jako słabe strony województwa. Z wojewódzkiej Strategii Rozwoju wynika, że miały być prowadzone działania nastawione na ochronę zasobów wodnych oraz realizację programów antysmogowych i ochrony powietrza. W niniejszym badaniu nie otrzymano informacji, czy istnieją dedykowane programy w tym zakresie i czy działania są faktycznie wdrażane.

Z punktu widzenia kryteriów turystyki zrównoważonej ważne jest prowadzenie zarówno monitoringu jak i aktywnych działań nastawionych na zmniejszenia wszystkich rodzajów zanieczyszczeń:

Zarządzanie środowiskowe

Zarządzanie środowiskowe w destynacji turystycznej obejmuje różne aspekty, takie jak gospodarka odpadami, zarządzanie energią, gospodarka wodna i działania na rzecz klimatu. Ma na celu zminimalizowanie negatywnego wpływu i zapewnienie zrównoważonego rozwoju.

Zarządzanie odpadami koncentruje się na redukcji, recyklingu i właściwej utylizacji odpadów generowanych przez turystykę.

Zarządzanie energią zakłada zmniejszenie zużycia energii oraz promuje wykorzystanie energii odnawialnej w celu zminimalizowania wpływu na środowisko.

Gospodarka wodna ma na celu ochronę zasobów wodnych i zapewnienie zrównoważonego wykorzystania wody w miejscach turystycznych, oraz zajmuje się potencjalnym niedoborem wody.

Działania na rzecz klimatu odnoszą się do wysiłków na rzecz łagodzenia i adaptacji do zmian klimatycznych. Obejmuje to zmniejszenie emisji dwutlenku węgla poprzez zwiększenie efektywności transportu, promowanie transportu o niskiej emisyjności i oraz zmniejszenie wykorzystania energii.

Z analizy wojewódzkiej Strategii Rozwoju wynika, że w województwie były planowane działania w zakresie nowoczesnej gospodarki odpadami, oraz szereg działań związanych ze zmianami klimatycznymi, w tym obniżenie emisyjności gospodarki, rozwój zielonych technologii, poprawa efektywności energetycznej gospodarki, oraz zapobieganie skutkom zjawisk klimatycznych. Jak w poprzednich obszarach, nie otrzymano informacji czy istnieją dedykowane plany w tych obszarach i co konkretnie zostało zrealizowane. Poniżej przedstawiamy listę działań, które są wymagane od zrównoważonych destynacji turystycznych:

ODPADY

Monitoring ilości i kategorii odpadów przynajmniej raz na kwartał

Monitoring ilości i kategorii odpadów segregowanych i poddawanych recyklingowi przynajmniej raz w roku

Określenie celów ilościowych w zakresie zmniejszenia ilości odpadów

Określenie celów ilościowych w zakresie segregacji i recyklingu odpadów

ENERGIA I KLIMAT

Określenie celów ilościowych dotyczących redukcji emisji CO₂ w sektorze turystycznym

Obliczenie poziomu emisji CO₂ transportu na terenie destynacji (sumarycznie transport publiczny i prywatny)

Określenie celów ilościowych dotyczących zmniejszenia zużycia energii

Określenie celów ilościowych dotyczących zwiększenia energii z odnawialnych źródeł

2.2. Aspekty społeczno-gospodarcze

O ile turystyka w tradycyjnym podejściu koncentruje się głównie na zyskach dla branży turystycznej i zadowoleniu samych turystów, to w podejściu zrównoważonym - turystyka także zaspokaja potrzeby mieszkańców i staje się instrumentem dla zaspokojenia dobrobytu społecznego.

Województwo opolskie boryka się z istotnym problemem depopulacji, który stanowi wyzwanie dla regionu. W związku z tym, województwo opolskie podejmuje wysiłki na rzecz przeciwdziałania temu zjawisku, starając się stworzyć atrakcyjne warunki do życia i rozwoju, inwestując w infrastrukturę, edukację i rozwijając sektory gospodarki, które przyciągną nowych mieszkańców i inwestorów. Wsparcie dla lokalnych przedsiębiorstw oraz promowanie aktywności kulturalnej i społecznej to również część działań mających na celu zatrzymanie trendu depopulacji i zachowanie ducha społeczności województwa opolskiego. Rozwój turystyki może zdecydowanie wspomóc te cele i wpłynąć na spowolnienie odpływu ludności.

Dbłość o mieszkańców

Z punktu widzenia dbałości o interesy mieszkańców, oznacza to zarówno ochronę praw człowieka i praw pracowniczych, ochronę zdrowia i bezpieczeństwa, tworzenie przestrzeni dostępnych dla wszystkich, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, jak i partycypację społeczną.

Ze Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego wynika, że poprawienie jakości i komfortu życia mieszkańców to jeden z ważnych celów. W Strategii mowa jest o działaniach nakierowanych m.in. na poprawę bezpieczeństwa, rozwój społeczeństwa wielokulturowego, wzrostu jakości kształcenia, aktywizacji zawodowej oraz współpracy na rzecz rozwoju kwalifikacji i kompetencji.

Jak wynika z danych otrzymanych w niniejszym badaniu, w województwie opolskim istnieją trzy spośród szeregu programów i działań, które są rekomendowane destynacjom turystycznym, które starają się zwiększyć korzyści z turystyki dla mieszkańców.

KORZYŚCI Z TURYSTYKI DLA MIESZKAŃCÓW

Program dot. ochrony praw człowieka	×
Ocena przestrzegania praw człowieka, w tym praw pracowniczych	×
Program dot. zwiększenia dostępności destynacji dla osób z niepełnosprawnością	×
Program dot. organizacji udziału obywateli w planowaniu i zarządzaniu publicznym	×
Regularne konsultacje publiczne dotyczące planów i inwestycji w sektorze turystycznym	×
Program dot. informowania mieszkańców na temat rozwoju turystyki (planów, inwestycji)	×
Program dot. monitorowania zadowolenia mieszkańców z turystyki	×
Ocena zadowolenia mieszkańców z turystyki	×
Program dot. zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców	✓
Program dot. zdrowia i bezpieczeństwa turystów	×
Program dot. zarządzania kryzysowego	✓
Program dot. praw dostępu mieszkańców do zasobów naturalnych, miejsc przyrodniczych i kulturowych	✓

Warto w tym miejscu również zaznaczyć, że dostępność produktów turystycznych, w tym transportu, hoteli, restauracji i atrakcji turystycznych, dla turystów z niepełnosprawnością została uznana przez respondentów jako średnio dostępna.

Udział turystyki w gospodarce

Turystyka może odgrywać istotną rolę w rozwoju gospodarczym. Po pierwsze, przyciąganie turystów do danego regionu generuje wzrost popytu na dobra i usługi, co stymuluje rozwój lokalnych przedsiębiorstw, takich jak hotele, restauracje, sklepy, organizatorzy wycieczek czy rzemiosło lokalne. To z kolei prowadzi do tworzenia miejsc pracy i zwiększania dochodów dla mieszkańców regionu. Po drugie, turystyka może przyczyniać się do dywersyfikacji gospodarczej, zmniejszając zależność od jednej gałęzi przemysłu. Regiony oparte na turystyce często rozwijają różnorodne sektory, takie jak kultura, sztuka, rzemiosło, rekreacja czy agroturystyka. Ponadto, turystyka może również wspierać rozwój infrastruktury, takiej

jak drogi, lotniska, transport publiczny czy usługi komunalne, co przynosi korzyści zarówno turystom, jak i lokalnym mieszkańcom.

Istotne jest, aby w turystyce brały udział różne podmioty, włącznie z organizacjami pozarządowymi i osobami w ciężkiej sytuacji życiowej, oraz aby dochody turystyczne były sprawiedliwie i równomiernie dzielone.

Jak widzimy poniżej, w województwie opolskim istnieje program promujący produkty lokalne. Brakuje jednak monitoring udziału turystyki w gospodarce, co jest punktem wyjściowym do świadomego planowania rozwoju turystyki w regionie.

UDZIAŁ TURYSTYKI W GOSPODARCE

Program dotyczący zwiększenia znaczenia turystyki w gospodarce regionu	✕
Regularny monitoring udziału turystyki w gospodarce, w tym liczba i wydatki turystów, zatrudnienie, podatki, inwestycje itp.	✕
Program dot. promocji produktów lokalnych (żywności, rzemiosła, itp.)	✓
Wytyczne dot. wynajmu obiektów turystycznych i wynajmu krótkoterminowego w celach turystycznych	✕

2.3. Aspekty kulturowe

Ochrona dziedzictwa kulturowego jest nieodrębną częścią zrównoważonego rozwoju turystyki. Dziedzictwo kulturowe reprezentuje unikalną tożsamość i tradycje miejsca, co przyciąga turystów poszukujących unikalnych doświadczeń. Zachowując i promując dziedzictwo kulturowe (zarówno to historyczne jak i współczesne), destynacje turystyczne zachowują swoją autentyczność, co przyczynia się do zadowolenia odwiedzających i zachęca do dłuższych pobyków. Ponadto ochrona dziedzictwa kulturowego wzmacnia lokalne społeczności i wspiera rozwój społeczno-gospodarczy. Tworzy możliwości zatrudnienia, stymuluje przedsiębiorczość i dystrybuuje dochody, prowadząc do wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu i poprawy standardów życia. Dodatkowo, ochrona dziedzictwa kulturowego zapewnia długoterminową ochronę cennych aktywów kulturowych, zapobiegając zaniedbania i ich nieodwracalnej utracie.

Turystyka kulturowa, natomiast, promuje zrozumienie międzykulturowe, wspierając empatię i szacunek wśród odwiedzających i społeczności przyjmujących. Zapewniając platformę wymiany kulturowej, turystyka przyczynia się do pokojowego współistnienia i zmniejsza uprzedzenia kulturowe. Co więcej, włączenie dziedzictwa kulturowego do planowania i zarządzania turystyką umożliwia holistyczne i zrównoważone podejście.

Województwo opolskie to obszar bogaty w walory kulturowe, które stanowią ważny element polskiego dziedzictwa. Jednym z kluczowych aspektów jest różnorodność etniczna i kulturowa tego regionu, gdzie kultura polska współistnieje harmonijnie z kulturą niemiecką i śląską. To miejsce, gdzie można poznać unikalną tradycję, język oraz zwyczaje ludności

autochtonicznej. Oprócz tego, województwo opolskie zachowuje wiele historycznych zabytków, takich jak zamki, kościoły, czy renesansowe kamienice, które świadczą o długiej historii regionu. Wśród najważniejszych trzeba wymienić Zamek w Mosznej, Zamek Piastów Śląskich czy Szlak Drewnianego Budownictwa Sakralnego. Ważną rolę odgrywa tu także kultura ludowa i dziedzictwo niematerialne, które można poznać w Muzeum Wsi Opolskiej, podczas corocznych festiwali, takich jak Festiwal Piosenki Polskiej w Opolu oraz na szlaku kulinarnym Opolski Bifyj. Wszystko to tworzy wyjątkową mozaikę kulturową, sprawiając, że województwo opolskie stanowi fascynujący punkt na kulturalnej mapie Polski, przyciągając miłośników historii, tradycji i różnorodności kulturowej.

Z analizy Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego wynika, że w ramach podniesienia marki regionu, planowane były działania związane dbałością o zachowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego. W Strategii mowa jest także o wartości jaką jest wielokulturowość regionu, co wiąże się z ochroną i promocją dziedzictwa niematerialnego.

Jaka wynika z odpowiedzi respondentów, w województwie opolskim istnieje program ochrony zarówno materialnego jak i niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Aspekt ochrony i promocji kultury jest również postrzegany jako istotny przez gminy i lokalne organizacje turystyczne, a większość z nich posiada produkty turystyczne, które w sposób bezpośredni przyczyniają się do ochrony i promocji kultury.

DZIEDZICTWO KULTUROWE

Uwzględnienie aspektów kulturowych w strategii rozwoju regionu	✗
Program/ polityka dotycząca ochrony i promocji materialnego dziedzictwa kulturowego	✓
Program/ polityka dotycząca ochrony i promocji niematerialnego dziedzictwa kulturowego	✓
Właściwe oznaczenia i informacja dla zwiedzających we wszystkich obiektach dziedzictwa kulturowego	✗
Ważność ochrony i promocji kultury przy tworzeniu nowych produktów turystycznych	✓

2.4. Zrównoważone zarządzanie destynacją

Turystyka będzie rozwijać się w sposób stabilny i przynosić dla regionu długotrwałe korzyści społeczno-gospodarcze, tylko w sytuacji, gdy zarządzana w sposób prawidłowy i kompleksowy.

Kryteria zarządzania turystyką zrównoważoną dla destynacji turystycznych zakładają skoordynowane podejście do turystyki zrównoważonej, w tym zaangażowanie sektora prywatnego, publicznego i społeczeństwa obywatelskiego, oraz zdolność do zarządzania kwestiami społeczno-gospodarczymi, kulturowymi i środowiskowymi. Zrównoważona destynacja turystyczna powinna, między innymi:

- posiadać wieloletnią strategię zarządzania i plan działania, uwzględniający zasady zrównoważonego rozwoju;
- wdrożyć system monitorowania wpływu turystyki na społeczność lokalną, przyrodę i kulturę, a działania i rezultaty powinny być regularnie analizowane;
- świadomie zarządzać liczbą odwiedzających i ich aktywnością, uwzględniając równowagę pomiędzy potrzebami lokalnej gospodarki, mieszkańców i środowiska naturalnego;
- opracować plan zarządzania ryzykiem i sytuacjami kryzysowymi.

Strategia rozwoju turystyki i monitoring zrównoważonego rozwoju

W przypadku województwa opolskiego, trudno jest jednoznacznie ocenić poziom zarządzania turystyką zrównoważoną, ponieważ województwo nie posiada dedykowanej strategii rozwoju turystyki. Z analizy Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego można wyciągnąć wniosek, że część aspektów i wskaźników dotyczących kwestii środowiskowych, społecznych i kulturowych jest włączona w ogólną strategię rozwoju województwa.

Z punktu widzenia zasad turystyki zrównoważonej, strategia rozwoju turystyki powinna określać działania związane z:

- zarządzaniem ekologicznym (w tym wodą, energią, odpadami)
- ochroną przyrody i różnorodności biologicznej
- przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym
- ochroną praw człowieka, w tym praw pracowniczych
- ochroną i promocją dziedzictwa kulturowego
- wsparciem lokalnych towarów i przedsiębiorców
- zdrowiem i bezpieczeństwem turystów

Więcej na temat strategii znajduje się w rozdziale „Rekomendacje”.

Pozytywnym aspektem jest fakt, że w województwie opolskim przeprowadzona została inwentaryzacja aktywów turystycznych, w tym terenów przyrodniczych, obiektów kultury i elementów kultury niematerialnej, co jest ważnym punktem wyjścia do opracowania strategii rozwoju turystyki.

Zabrakło jednak analizy wpływu turystyki na mieszkańców, środowisko naturalne, kulturę i tradycje, co powinno stanowić podstawę do opracowywania dalszych planów w zakresie rozwoju turystyki, takich jak rozbudowa infrastruktury turystycznej i zagospodarowania przestrzennego.

Koordinator (zespół) ds. turystyki zrównoważonej

Jednym z podstawowych kryteriów zrównoważonego zarządzania destynacją turystyczną jest posiadanie osoby lub organu odpowiedzialnego za turystykę zrównoważoną. Powinna to być osoba(y) posiadające wiedzę i kompetencje w tym zakresie. Według dostarczonych informacji, na poziomie wojewódzkim jest osoba lub zespół odpowiedzialny za koordynację działań związanych z rozwojem zrównoważonym, która posiada kompetencje w zarządzaniu turystyką zrównoważoną. Świadczy o tym zadeklarowana wiedza na temat działalności Światowej Rady Turystyki Zrównoważonej, a co z tym związane - globalnych kryteriów turystyki zrównoważonej. Na poziomie lokalnym jednak, tylko kilka organizacji zadeklarowało, że posiadają wyznaczoną osobę lub zespół do spraw zrównoważonego rozwoju, i zdecydowana większość nie wie o istnieniu Światowej Rady Turystyki Zrównoważonej.

Aby województwo opolskie miało szansę w pełni spełniać międzynarodowe standardy zrównoważonej destynacji turystycznej, niezbędne jest zwiększenie wiedzy na temat turystyki zrównoważonej wśród osób odpowiedzialnych za rozwój turystyki w regionie, w tym na poziomie lokalnym. Ważne jest także wyznaczenie osób (organów) odpowiedzialnych za rozwój zrównoważony.

Zarządzanie ruchem turystycznym i sezonowością

Także, kluczowym z punktu widzenia turystyki zrównoważonej jest świadome i planowe zarządzanie ruchem turystycznym i sezonowością. Jak wynika z otrzymanych informacji, zarówno na poziomie wojewódzkim jak i lokalnym (poza pojedynczymi wyjątkami) nie są prowadzone działania w obszarze zarządzania ruchem turystycznym i sezonowością, takie jak regularny monitoring ruchu turystycznego, ocena pojemności terenów i obiektów turystycznych, analiza poziomu zadowolenia turystów, czy plany nakierowane na zmniejszenie sezonowości turystyki w regionie.

ZARZĄDZANIE RUCHEM TURYSTYCZNYM I SEZONOWOŚCIĄ

Monitoring ruchu turystycznego, w tym liczby, charakterystyki, preferencji i rodzaju aktywności turystów	×
Analiza poziomu zadowolenia turystów, w tym zadowolenia ze stanu środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego	×
Obliczenie pojemności (ang. carrying capacity) kluczowych i najbardziej wrażliwych terenów turystycznych	×
Opracowanie systemu (procedury) regulującego ruchem turystycznym, aby uniknąć nadmiernego zgromadzenia ludzi	×
Opracowanie planu mającego na celu zmniejszenie sezonowości ruchu turystycznego	×
Aktualizowanie treści strony internetowej i materiałów promocyjnych w zależności od sezonu	×

Co więcej, jak wynika z odpowiedzi lokalnych organizacji turystycznych, zmniejszenie sezonowości i przestrzenne rozproszenie ruchu turystycznego nie mają większego znaczenia przy tworzeniu nowych produktów turystycznych. Niemniej jednak, na stronach internetowych przynajmniej kilku lokalnych organizacji znajdują się oferty promujące mniej popularnych szlaków i atrakcji turystycznych oraz całoroczne kalendarze wydarzeń, które mogą zachęcać do odwiedzania regionu poza sezonem.

Komunikacja i marketing

Nierozłączną częścią zarządzania turystyką zrównoważoną jest komunikacja i marketing.

W praktyce, zrównoważony marketing destynacji turystycznej polega na tworzeniu i promowaniu tych atrakcji, produktów i usług turystycznych, które respektują środowisko naturalne, kulturę i tradycje lokalnych społeczności oraz przynoszą korzyści gospodarcze. Destynacje turystyczne, korzystając z różnych kanałów komunikacji, takich jak strony internetowe, media społecznościowe, kampanie reklamowe i informacyjne, starają się przekazać rzetelne informacje na temat swojego zrównoważonego podejścia do turystyki. Promują również edukację zarówno mieszkańców jak i turystów, zachęcając ich do odpowiedzialnego zachowania, poszanowania miejsc i kultur oraz wspierania lokalnej gospodarki.

Zrównoważony marketing destynacji turystycznej ma na celu budowanie pozytywnego wizerunku destynacji, przyciąganie turystów świadomych i odpowiedzialnych, oraz zachęcanie do długoterminowego i zrównoważonego rozwoju turystyki. Jest to istotne dla zapewnienia harmonijnego rozwoju destynacji, ochrony jej unikalnych zasobów i zadowolenia zarówno turystów, jak i lokalnych mieszkańców.

Mieszkańcy

Jeśli chodzi o mieszkańców, to przynajmniej na poziomie województwa, przeprowadzono w przeciągu ostatniego roku wydarzenia lub kampanie informacyjne na temat

- zmian klimatycznych,
- praw człowieka
- ekologicznego trybu życia
- lokalnej kultury i tradycji.

Warto rozważyć w przyszłości przeprowadzenie podobnym kampanii na temat możliwości zatrudnienia w sektorze turystycznym oraz planów rozwoju w sektorze turystycznym.

Branża turystyczna

W przeciągu ostatnich 12 miesięcy, były przeprowadzone również akcje, spotkania lub szkolenia dla sektora turystycznego na temat

- Standardów turystyki zrównoważonej
- Integracji elementów kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego w produkty
- Możliwości współpracy branży turystycznej z organizacjami pozarządowymi.

Aby bardziej zaangażować branżę turystyczną w działania proekologiczne i prospołeczne, zaleca się również przeprowadzenie kampanii lub szkoleń w zakresie:

- Możliwości certyfikacji turystyki zrównoważonej Zarządzania odpadami
- Zarządzania energią
- Zmian klimatycznych
- Tworzenia dobrych warunków pracy
- Dobrostanu zwierząt i ich wykorzystania w turystyce

Turyści

Województwo opolskie prowadziło jedynie jedną kampanię informacyjną w zakresie rozwoju zrównoważonego adresowaną do turystów, która dotyczyła właściwych zachowań na terenach wrażliwych przyrodniczo. Aby zwiększyć ich świadomość w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz wypromować najbardziej ekologiczne i odpowiedzialne społecznie produkty i usługi, rekomenduje się również przeprowadzenie kampanii na tematy takie jak:

- Promocja najbardziej ekologicznych i społecznie odpowiedzialnych firm turystycznych
- Jak podróżować bardziej ekologicznie?
- Jak wspierać społeczność lokalną?
- Jak się właściwie zachowywać na terenach wrażliwych kulturowo (np. kościoły)?

3. PRAKTYKI WDRAŻANE PRZEZ FIRMY I ATRAKCJE TURYSTYCZNE WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

3.1. Zarządzanie środowiskowe

ODPADY

Wyniki analizy pokazują, że zdecydowana większość firm podjęła działania w celu poprawy gospodarki odpadami. Segregacja śmieci na minimum 3 kategorie jest powszechnie wdrażana, co stanowi ważny krok w kierunku efektywnego zarządzania odpadami. Zdecydowana większość właściwie utylizuje odpady niebezpieczne.

Większość firm nie udostępnia klientom jednorazowych przedmiotów z tworzyw sztucznych, a część przedsiębiorstw dąży do konsekwentnego zmniejszania ilości jednorazowych przedmiotów, zwłaszcza jednorazowego plastiku. Najczęściej wymienianymi przedmiotami, które firmy wciąż oferują swoim klientom, są jednorazowe butelki z wodą, kubeczki oraz torebki z herbatą, kawą lub cukrem.

Dodatkowo, kilka firm podejmuje inne inicjatywy w zakresie zarządzania odpadami, takie jak formalne plany zarządzania odpadami, działania w celu zmniejszania ilości odpadów żywnościowych oraz określanie celów ilościowych dotyczących redukcji odpadów. Wśród ankietowanych znalazły się jednak firmy, które nie podjęły żadnych działań w zakresie zarządzania odpadami, co świadczy o potrzebie zwiększenia świadomości w tym obszarze.

ENERGIA

Działania na rzecz zmniejszenia zużycia energii są obok segregacji odpadów, najczęstszymi praktykami z zakresu zarządzania środowiskowego wśród firm z województwa opolskiego. Można podejrzewać, że w dużym stopniu, na popularność energooszczędnych rozwiązań wpływ mają kwestie finansowe.

W obszarze zarządzania energią trzy czwarte firm biorących udział w badaniu regularnie sprawdzają stan techniczny sprzętów, aby zapobiec awariom. Wiele firm deklaruje wykorzystywanie sprzętów energooszczędnych i czujników ruchu. Również monitorowanie i analiza zużycia energii przynajmniej raz w miesiącu jest praktykowane przez wiele firm, co umożliwia świadome podejmowanie decyzji dotyczących oszczędzania energii.

Jedynie dwie firmy biorące udział w badaniu podejmują przynajmniej jedną czynność na rzecz zmniejszenia zużycia energii, co wskazuje na wysoką świadomość w zakresie

efektywnego zarządzania energią. Jest to dobry znak i punkt wyjścia do działań bardziej zaawansowanych, takich jak zwiększenie ilości energii z odnawialnych źródeł.

WODA

W zakresie zarządzania wodą, wyniki badania są również dość pozytywne choć już mniej jednoznaczne. Zdecydowana większość firm biorących udział w badaniu sprawdzają regularnie stan techniczny sprzętów. Część z nich wykorzystuje także urządzenia obniżające zużycie wody, takie jak toalety z podwójną spłuczką i aeratory strumieniowe. Wśród ankietowanych znalazły się także firmy, które monitorują i analizują poziom zużycia wody przynajmniej raz w miesiącu oraz pojedyncze przedsiębiorstwa, które określiły ilościowe cele dotyczące zużycia wody.

Niemniej jednak, znacząca część firm nie podejmuje żadnych działań w zakresie zarządzania wodą poza sprawdzaniem stanu technicznego sprzętów, co wskazuje na potrzebę większej uwagi i świadomości dotyczącej oszczędzania wody oraz wykorzystania innowacyjnych rozwiązań technologicznych w tym obszarze.

TRANSPORT

Analizując odpowiedzi na pytanie ankiety dotyczące praktyk transportowych, ponad połowa respondentów deklaruje brak działań w tej dziedzinie. Jest jednak grupa firm, które dostosowują rozmiar pojazdu w zależności od ilości klientów. Pojedyncze firmy korzystają także z samochodów elektrycznych lub hybrydowych.

W kontekście zmian klimatycznych, kluczowe jest większe zaangażowanie firm turystycznych w obszarze ekologizacji transportu oraz promocji niskoemisyjnych środków transportu zarówno wśród klientów jak i pracowników. Istotne jest zarówno zwiększenie ilości pojazdów elektrycznych, jak i promowanie transportu publicznego czy podróży rowerowych. To może przyczynić się do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i negatywnego wpływu turystyki na środowisko.

3.2. Aspekty społeczno-gospodarcze

ZATRUDNIENIE I PRAWA PRACOWNICZE

Wszyscy respondenci zadeklarowali, że

- w pełni przestrzegają Kodeks Pracy,
- wszyscy pracownicy posiadają formalne umowy, takie jak umowa o pracę lub umowa zlecenie,
- nie zatrudniają osób poniżej 16 roku życia.

Wśród respondentów znalazły się jednak pojedyncze przedsiębiorstwa, które nie wypłacają wszystkim pracownikom pensji, które wystarcza na utrzymanie, a jedna firma przyznała, że zdarzają się przypadki dyskryminacji pracowników.

Wśród respondentów znalazły się jednak pojedyncze przedsiębiorstwa, które nie wypłacają wszystkim pracownikom pensji, które wystarcza na utrzymanie, a jedna firma przyznała, że pojawiają się przypadki dyskryminacji pracowników.

Jedna trzecia ankietowanych poinformowała, że zatrudnia osoby z niepełnosprawnością.

Jeśli chodzi o pochodzenie pracowników, zdecydowana większość firm deklaruje, że między 75% a 100% ich pracowników pochodzi z województwa opolskiego. To sugeruje, że firmy preferują zatrudnianie lokalnych pracowników, co jest bardzo pozytywnym sygnałem.

Na podstawie zebranych odpowiedzi można stwierdzić, że wszystkie firmy turystyczne województwa opolskiego, które wzięły udział w badaniu, przestrzegają Kodeksu Pracy w Polsce i zapewnia formalne zatrudnienie. Zdarzają się jednak przypadki tworzenia niezbyt dobrych warunków pracy. W tym miejscu warto dodać, że analiza została przeprowadzona wyłącznie na podstawie deklaracji firm, i szczególnie aspekty formalno-prawne nie były możliwe do zweryfikowania.

DZIAŁANIA PROSPOŁECZNE

Na podstawie odpowiedzi dotyczących wspierania organizacji pozarządowych i działań niekomercyjnych, można stwierdzić, że firmy najczęściej angażują się w projekty i inicjatywy związane z ochroną i promocją kultury. Wspieranie projektów społecznych, takich jak walka z ubóstwem czy nierównościami społecznymi oraz projekty związane z ochroną przyrody są zdecydowanie mniej popularne.

W działania niekomercyjne angażują jednak nie wszystkie firmy. Zwiększenie zaangażowania sektora prywatnego we wsparcie organizacji pozarządowych i projektów społecznych przyczyniłoby się do tworzenia pozytywnych efektów społecznych, a także budowania lepszego wizerunku całej destynacji w dalszej perspektywie.

DOSTĘPNOŚĆ DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Zaledwie kilka firm poinformowało, że ich obiekt / usługi nie są dostosowane dla osób z niepełnosprawnościami, co wpisuje się do obrazu województwa opolskiego jako regionu względnie dostępnego.

Gorzej sytuacja wygląda z informowaniem poprzez strony internetowe/materiały marketingowe na temat poziomu dostępności dla osób z różnym stopniem i rodzajem niepełnosprawności. Połowa firm nie umieszcza takich informacji, nawet jeśli ich obiekt/usługi są dostępne.

POLITYKA ZAKUPOWA

Zdecydowana większość ankietowanych firm nie posiada formalnie napisanej polityki zakupowej, a wśród tych które ją posiadają - tylko część uwzględnia kryteria zrównoważonego rozwoju.

Część respondentów zadeklarowało, że uwzględniają kryteria społeczne, takie jak preferowanie produktów lokalnych i posiadanie certyfikatów Fair Trade. Niektóre z firm mają również politykę uwzględniającą kryteria ekologiczne, takie jak klasa energetyczna czy opakowania przydatne do recyklingu. Jeśli chodzi o miejsce pochodzenia, większość firm zadeklarowała, że preferuje produkty żywnościowe pochodzące z Polski, jednak nie można mówić o jednoznacznej tendencji w tym kierunku.

3.3. Aspekty kulturowe

PROMOCJA WALORÓW KULTUROWYCH

Dość pozytywnie można ocenić zaangażowanie branży turystycznej w promocję dziedzictwa kulturowego. Wszyscy respondenci zadeklarowali praktykowanie działań w tym obszarze. Prawie wszystkie firmy informują klientów na temat walorów kulturowych regionu. Wśród innych praktyk wymienione zostały: organizacja lub promocja aktywności pokazujących autentyczną kulturę i tradycje regionu, wsparcie lokalnych artystów i rzemieślników oraz umożliwienie klientom kupna pamiątek powstałych w regionie. Kilka firm wykorzystuje także elementy kultury lokalnej w wystroju wnętrz lub ubiorze pracowników.

3.4. Zrównoważone zarządzanie

POLITYKA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Zdecydowanie najslabiej prezentują się firmy województwa opolskiego w obszarze zarządzania zrównoważonym rozwojem. Do podstawowych dokumentów, które powinny posiadać firmy dbające o rozwój zrównoważony, można wymienić dokumenty dotyczące:

- ochrony środowiska/ zarządzania ekologicznego (np. polityka ekologiczna, strategia, plan działania).
- zatrudnienia i zarządzania zasobami ludzkim (np. politykę HR, strategię HR, kodeks poszanowania praw człowieka i etyki)
- współpracy ze społecznością lokalną, wsparcia lokalnych przedsiębiorców oraz ochrony dziedzictwa kulturowego
- zasady bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia

Jedynie posiadanie tego ostatniego, tj. zasad bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia, zadeklarowała większość przedsiębiorstw. Jedynie kilka firm posiada pozostałe dokumenty.

Brak formalnych planów, strategii czy wytycznych z zakresu ochrony środowiska, zasobów ludzkich i społeczności lokalnych może świadczyć o niesystematycznym podejściu do rozwoju zrównoważonego.

KOORDYNATOR DS. ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Zdecydowana mniejszość respondentów posiada w swojej strukturze osoby odpowiedzialne za zarządzanie aspektami zrównoważonego rozwoju. Część firm posiada wyznaczonego koordynatora lub menedżera odpowiedzialnego za współpracę ze społecznością lokalną i działaniami prospołecznymi. Część firm posiada wyznaczoną osobę odpowiedzialną za zarządzanie zasobami ludzkimi i ochronę praw człowieka. Prawie nikt natomiast nie ma osoby odpowiedzialnej za kwestie ochrony środowiska i zarządzania ekologicznego.

Warto w tym miejscu również dodać, że zaledwie w kilku firmach jest przynajmniej osoba, która posiada kwalifikacje w zakresie zarządzania turystyką zrównoważoną lub zrównoważonym rozwojem.

Posiadanie osób odpowiedzialnych za kwestie rozwoju zrównoważonego i kompetentnych w tym temacie, jest konieczne, aby firma działała zgodnie z globalnymi kryteriami turystyki zrównoważonej dla przedsiębiorstw.

WSPÓŁPRACA

Zdecydowanie lepiej sytuacja wygląda, jeśli chodzi o współpracę z innymi podmiotami. Prawie wszyscy respondenci zadeklarowali, że ich organizacja w przeciągu ostatnich 12 miesięcy współpracowała przynajmniej z jedną organizacją o charakterze niekomercyjnym. Najczęściej firmy z województwa opolskiego współpracują z lokalnymi lub regionalnymi organizacjami turystycznymi i instytucjami kultury. Większość respondentów współpracowała również z organizacjami pozarządowymi, uniwersytetami/ placówkami oświatowymi oraz Jednostkami Samorządu Terytorialnego. Wiele firm nawiązało także współpracę z Punktami Informacji Turystycznej oraz przedstawicielami mieszkańców/ społeczności lokalnych.

KOMUNIKACJA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Jeśli chodzi o komunikację i promocję zrównoważonego rozwoju, większość respondentów zadeklarowało przynajmniej jedno działanie w tym kierunku. Wśród najczęściej wymienianych praktyk znalazły się informowanie klientów o tym jak wspierać

społeczności lokalne oraz informowanie gości o tym, jak szanować miejscową ludność i kulturę (np. jak się odpowiednio ubrać, odwiedzając kościoły czy tereny wiejskie).

Wśród respondentów znalazły się również firmy, które informują klientów o tym jak podróżować ekologicznie (np. jak zmniejszyć użycie energii, wody, jak segregować śmieci, itp.) a także o informują gości podczas pobytu na temat działań firmy z zakresu ochrony środowiska i odpowiedzialności społecznej biznesu (np. informacja widoczna na recepcji i w pokojach hotelowych, informacja przekazywana ustnie przez przewodnika w trakcie wycieczek, itp.).

Tylko jedna firma zadeklarowała, że aktywnie promuje wśród klientów najbardziej ekologiczne / odpowiedzialne produkty i usługi (np. poprzez specjalne oznaczenia w katalogu, na stronie internetowej, w menu, itp.).

Żadna firma natomiast nie publikuje raportu niefinansowego (dot. ochrony środowiska i odpowiedzialności społecznej biznesu).

Część respondentów ograniczyła natomiast wydruk materiałów reklamowych do minimum oraz korzysta z papieru z recyklingu.

CERTYFIKACJA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Na koniec, warto zaznaczyć, iż żadna z firm biorących udział w badaniu nie posiada żadnego z uznanych międzynarodowo certyfikatów w zakresie turystyki zrównoważonej bądź zrównoważonego zarządzania.

Podsumowując, wyniki badania wskazują, że większość firm działa w zgodzie z polskim Kodeksem Pracy, oferuje godne warunki zatrudnienia, podejmuje przynajmniej podstawowe działania w zakresie zarządzania ekologicznego, a także prowadzi działania na rzecz promocji dziedzictwa kulturowego. Najsłabiej przedstawia się obszar zarządzania zrównoważonego oraz poziomu wiedzy na ten temat. Można wnioskować, że firmy działają intuicyjnie i nie posiadają systematycznego, strategicznego podejścia do zarządzania rozwojem zrównoważonym ani konkretnych celów związanych ze zmniejszeniem swojego negatywnego, i zwiększeniem pozytywnego wkładu w ochronę środowiska, kultury i w rozwój społeczności lokalnej.

PRAKTYKI NAJCZĘŚCIEJ WDRAŻANE PRZEZ ANKIETOWANE FIRMY

Poniżej znajduje się lista praktyk wymienianych przez respondentów najczęściej.

ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKOWE

- Segregacja śmieci
- Prawidłowa utylizacja odpadów niebezpiecznych
- Eliminacja przedmiotów jednorazowego użytku, a w szczególności jednorazowego plastiku
- Sprawdzanie stanu sprzętu, aby zapobiec awariom oraz zapewnić ich sprawne działanie i szczelność
- Wykorzystanie sprzętów energooszczędnych

PRACOWNICY I DZIAŁANIA PROSPOŁECZNE

- Przestrzeganie Kodeksu Pracy
- Formalne zatrudnienie
- Płaca, która zapewnia środki wystarczające na utrzymanie
- Brak dyskryminacji pracowników
- Lokalne zatrudnienie
- Dostępność dla osób z niepełnosprawnościami
- Informowanie klientów o tym, jak wspierać społeczności lokalne

KULTURA

- Wsparcie organizacji lub inicjatyw związanych z ochroną i promocją kultury
- Informowanie klientów na temat walorów kulturowych regionu, i o tym jak szanować miejscową kulturę
- Wsparcie lokalnych artystów i rzemieślników
- Organizacja lub promocja wycieczek i aktywności, które pokazują kulturę i tradycje

ZRÓWNOWAŻONE ZARZĄDZANIE

- Dokument regulujący zasady bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia
- Współpraca z różnymi instytucjami (m.in. lokalne i regionalne organizacje turystyczne, uniwersytety, organizacje pozarządowe)

WAŻNE PRAKTYKI, KTÓRE NIE SĄ WDRAŻANE

Poniżej zebrane zostały praktyki wdrażane przez organizacje turystyczne rzadko lub wcale, a które są krytycznie ważne z punktu widzenia rozwoju turystyki zrównoważonej na poziomie regionu, i dla zapewnienia prawidłowego rozwoju przedsiębiorstw. Są to obszary, z których powinno się zacząć, jeśli chcemy rozwijać turystykę zrównoważoną.

WYZNACZENIE KOORDYNATORA DS. ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO

Aby można było mówić o zrównoważonym zarządzaniu przedsiębiorstw, kluczowe jest, aby w firmie znajdowała się osoba odpowiedzialna za ten obszar. Może to być jedna osoba, zespół lub kilka stanowisk odpowiedzialnych za kwestie takie jak ochrona środowiska, ochrona praw pracowniczych oraz współpraca ze społecznościami lokalnymi. W zależności od rozmiaru i potrzeb, firmy tworzą nowe stanowiska pracy lub włączają działania z zakresu rozwoju zrównoważonego w sferę odpowiedzialności menadżerów już zatrudnionych.

Wyznaczenie koordynatora lub osoby odpowiedzialnej za aspekty zrównoważonego rozwoju w firmach jest istotne z kilku powodów:

- Utrzymanie zgodności z przepisami i regulacjami: W dzisiejszych czasach wiele krajów wprowadza przepisy i regulacje związane z ochroną środowiska, etyką pracy i społeczną odpowiedzialnością biznesu. Osoba odpowiedzialna za zrównoważony rozwój w firmie monitoruje zmiany w przepisach i pomaga w zapewnieniu, że firma działa zgodnie z obowiązującymi normami.
- Reputacja i wizerunek: Firmy, które angażują się w działania związane z zrównoważonym rozwojem, mogą cieszyć się lepszym wizerunkiem w oczach klientów, inwestorów i społeczności. Koordynator ds. zrównoważonego rozwoju pomaga budować pozytywny wizerunek firmy poprzez transparentność, zaangażowanie społeczne i dbałość o środowisko.
- Efektywność operacyjna: Wdrażanie praktyk zrównoważonego rozwoju może prowadzić do bardziej efektywnego wykorzystywania zasobów, zmniejszenia odpadów, oszczędności energii i innych korzyści operacyjnych. Koordynator ds.

zrównoważonego rozwoju może identyfikować obszary, w których firma może wprowadzić ulepszenia w celu osiągnięcia większej efektywności.

- Zaangażowanie interesariuszy: Koordynator ds. zrównoważonego rozwoju może angażować różne grupy interesariuszy, takie jak pracownicy, klienci, dostawcy i społeczność lokalna, w procesy związane z zrównoważonym rozwojem. To może prowadzić do większego zaangażowania i lojalności ze strony tych grup.
- Długoterminowa strategia: Zrównoważony rozwój skupia się na równowadze pomiędzy ekonomicznymi, społecznymi i środowiskowymi aspektami działalności firmy. Osoba odpowiedzialna za te kwestie może pomagać w opracowaniu długoterminowych strategii, które uwzględniają te trzy wymiary, przyczyniając się do trwałego sukcesu firmy.
- Ryzyko i zarządzanie kryzysowe: Działania związane z zrównoważonym rozwojem mogą pomóc w minimalizowaniu ryzyka związanego z potencjalnymi problemami ekologicznymi, społecznymi lub etycznymi. Koordynator ds. zrównoważonego rozwoju może być kluczową osobą w przygotowywaniu planów zarządzania kryzysowego i reagowania na potencjalne sytuacje kryzysowe.

W sumie, osoba odpowiedzialna za aspekty zrównoważonego rozwoju w firmie pełni rolę kluczowego doradcy, katalizatora zmian i strażnika wartości związanych z odpowiedzialnym prowadzeniem biznesu. Jej obecność pomaga firmie osiągać cele zrównoważonego rozwoju i wykorzystywać szanse, jakie niesie ze sobą ten podejście.

Ważne jest, aby osoba (zespół), odpowiedzialny za kwestie rozwoju zrównoważonego posiadała odpowiednie kwalifikacje w tym zakresie.

Kolejnym krokiem jest również zwiększenie wiedzy i zaangażowanie wszystkich pracowników w firmie, bez wsparcia których, wdrożenie rozwiązań z zakresu rozwoju zrównoważonego będzie niemożliwe.

RAPORTOWANIE NIEFINANSOWE

Raportowanie niefinansowe, znane również jako raportowanie zrównoważone (lub raportowanie ESG), to proces gromadzenia, mierzenia, analizy i komunikowania informacji dotyczących działań i wyników organizacji w zakresie zrównoważonego rozwoju społecznego, ekologicznego i zarządzania. Obejmuje ono szeroki zakres aspektów, takich jak wpływ na środowisko, praktyki społeczne, zarządzanie zasobami ludzkimi, zaangażowanie społeczności lokalnej, etyka biznesu i wiele innych.

5 stycznia 2023 r. weszła w życie dyrektywa o sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju. O ile pierwszej kolejności obowiązkiem zostały objęte największe spółki giełdowe, to w kolejnych latach grupa przedsiębiorstw objętych tym obowiązkiem będzie się zwiększać. Aby przygotować się na nadchodzące zmiany, firmy z branży turystycznej już teraz powinny podjąć pierwsze kroki w tym kierunku, np.:

- Opracować system raportowania niefinansowego, który uwzględnia kluczowe aspekty zrównoważonego rozwoju, takie jak efektywność energetyczna, zużycie wody, zarządzanie odpadami, wsparcie społeczności lokalnej itp.
- Regularnie monitorować i oceniać postępy w realizacji celów zrównoważonego rozwoju oraz komunikować o wynikach w formie publicznych raportów oraz informacji udostępnianych na stronie internetowej firmy.
- Włączyć wymagania raportowania niefinansowego do polityki i strategii firmy, aby stworzyć strukturalne podejście do monitorowania i raportowania aspektów zrównoważonego rozwoju.

KOMPLEKSOWY MONITORING ŚRODOWISKOWY

Monitoring i wyznaczanie celów związanych z redukcją zużycia energii, wody i zmniejszenia ilości odpadów pozwoli firmom zwiększyć efektywność pracy i zaoszczędzić. O ile firmy wdrażają rozwiązania dążące do redukcji zużycia zasobów naturalnych, nie jest to w systemowy sposób mierzone i monitorowane. Zwiększyć efektywność monitoringu środowiskowego można dzięki:

- Instalację systemów monitorowania zużycia energii, wody i generowania odpadów, aby móc śledzić efektywność i identyfikować obszary do usprawnienia.
- Wytyczenie celów ilościowych związanych z redukcją zużycia energii, wody i ilości odpadów oraz regularne monitorowanie postępów w ich realizacji.
- Zaangażowaniu pracowników w monitoring danych i raportowanie.

WYKORZYSTANIE I PROMOWANIE EKOLOGICZNYCH ŚRODKÓW TRANSPORTU

Popularyzowanie ekologicznych środków transportu, takich jak transport publiczny, rower, car sharing czy samochody elektryczne, pomaga zmniejszyć emisję gazów cieplarnianych i negatywny wpływ na klimat, ogranicza zanieczyszczenie powietrza. Są to istotne wyzwania dla Polski i całej Unii Europejskiej, i branża turystyczna ogrywa tu ważną rolę. Do przykładowych działań, które mogą podjąć firmy należą:

- Optymalizacja wykorzystania transportu w swoich działaniach operacyjnych, np. poprzez modernizację samochodów, ekologiczne zasady kierowania pojazdami, wykorzystanie samochodów elektrycznych, inteligentne planowanie tras wycieczkowych.
- Promowanie ekologicznych środków transportu i transportu publicznego wśród pracowników (zakup biletów miesięcznych dla pracowników, dofinansowanie kupna roweru, itp.).

- Zapewnienie alternatywnych środków transportu dla klientów, takich jak rowery, elektryczne hulajnogi, wynajem samochodów elektrycznych oraz ustanowienie stacji ładowania samochodów elektrycznych.
- Nawiązywanie partnerstw z lokalnymi dostawcami usług transportowych, którzy stosują ekologiczne rozwiązania, takie jak pojazdy elektryczne lub hybrydowe.
- Promowanie korzystania z transportu publicznego i zrównoważonych środków transportu, takich jak pociągi, autobusy czy carpooling, poprzez udostępnienie informacji o trasach, rozkładach jazdy itp. oraz zniżki dla klientów, którzy, na przykład, wybrali pociąg zamiast samochodu.

ZAKUPY LOKALNE I EKOLOGICZNE

Posiadanie polityk zakupowych oraz preferencji dla produktów i usług ekologicznych i odpowiedzialnych społecznie jest korzystne zarówno z punktu widzenia ekologii, jak i lokalnej gospodarki. Firmom rekomenduje się:

- Opracowanie polityki zakupowej uwzględniającej kryteria zrównoważonego rozwoju, takie jak preferowanie lokalnych dostawców, produktów ekologicznych, certyfikowanych produktów Fair Trade itp.
- Współpracę z lokalnymi producentami i dostawcami, którzy stosują praktyki zrównoważonego rozwoju, takie jak uprawy organiczne, produkty recyklingowe itp.
- Włączenie aspektów zrównoważonego rozwoju do procesu wyboru dostawców i partnerów biznesowych, aby promować odpowiedzialność społeczną i ochronę środowiska na całym łańcuchu dostaw.
- Opracowanie "Kodeksu postępowania Dostawcy", w którym uwzględnia się aspekty ekologii i odpowiedzialności społecznej biznesu.

NIEWYKORZYSTANE MOŻLIWOŚCI

Niewykorzystane możliwości to zbiór praktyk, które są wdrażane przez firmy województwa opolskiego rzadko albo wcale, a pomogłyby im nie tylko stać się bardziej ekologicznymi i odpowiedzialnymi społecznie, ale również wpłynąć na ich konkurencyjność i rozpoznawalność.

Poniższe praktyki dotyczą przez wszystkim działań z zakresu marketingu i komunikacji. W związku z rosnącym popytem na produkty i usługi lokalne, etyczne i ekologiczne, oraz zwiększającą się świadomością turystów, w tym szczególnie osób z Niemiec i Europy Zachodniej, firmy które aktywnie komunikują aspekty zrównoważonego rozwoju, mają szansę zwiększyć lojalność swoich klientów i przyciągnąć nowych.

Informowanie klientów na temat działań firm w zakresie ekologii i odpowiedzialności społecznej

- Opracowanie strategii komunikacji, która skupia się na prezentowaniu działań podejmowanych przez firmę w obszarze ochrony środowiska i odpowiedzialności społecznej.
- Włączenie informacji na temat ekologicznych i społecznych inicjatyw w materiałach marketingowych, na stronie internetowej i w mediach społecznościowych.
- Organizowanie wydarzeń i kampanii, które podkreślają zaangażowanie firmy w zrównoważony rozwój i zachęcają klientów do podejmowania ekologicznych działań.

Promowanie najbardziej ekologicznych i odpowiedzialnych produktów i usług

- Przeprowadzenie analizy oferty produktowej i usługowej w celu identyfikacji najbardziej ekologicznych i odpowiedzialnych opcji.
- Wyróżnianie tych produktów i usług w materiałach marketingowych oraz informowanie klientów o ich korzyściach dla środowiska i społeczeństwa.
- Współpraca z lokalnymi producentami, dostawcami i usługodawcami, którzy również kierują się zasadami zrównoważonego rozwoju.

Wykorzystanie elementów kultury lokalnej w wystroju wnętrz i ubiorze pracowników

- Dekorowanie wnętrz elementami kultury lokalnej, takimi jak regionalne motywy, sztuka i rzemiosło.
- Stworzenie spójnego wizerunku wizualnego, który odzwierciedla lokalny charakter i tożsamość.

- Promowanie lokalnych artystów i rzemieślników poprzez wykorzystanie ich wyrobów w wystroju wnętrz oraz umożliwienie im sprzedaży swoich produktów w firmowych sklepach lub punktach sprzedaży.

Uzyskanie certyfikatu turystyki zrównoważonej

- Przeprowadzenie oceny i analizy wymogów certyfikacji turystyki zrównoważonej, rekomendowanych przez Światową Radę Turystyki Zrównoważonej, np. Green Globe, Good Travel Seal czy Travelife.
- Wdrażanie działań i praktyk zgodnych z kryteriami certyfikacyjnymi, aby spełnić standardy zrównoważonego rozwoju w branży turystycznej.
- Uzyskanie oficjalnych certyfikatów jako dowód zaangażowania firmy w zrównoważoną turystykę i wykorzystywanie ich w komunikacji z klientami.

Wprowadzenie tych działań może przynieść korzyści zarówno dla firm, jak i dla środowiska i społeczności lokalnej. Informowanie klientów o zaangażowaniu firmy w ekologię i społeczną odpowiedzialność pomaga budować zaufanie i przyciągać klientów, którzy są bardziej świadomi i preferują firmy o pozytywnym wpływie na świat. Promowanie najbardziej ekologicznych i odpowiedzialnych produktów i usług sprzyja wzrostowi popytu na tego rodzaju ofertę, co może przekładać się na większe zyski. Wykorzystanie elementów kultury lokalnej w wystroju wnętrz i ubiorze pracowników wpływa na tworzenie autentycznego doświadczenia turystycznego i wsparcie lokalnych artystów i rzemieślników. Natomiast certyfikacje turystyki zrównoważonej stanowią potwierdzenie wysiłków firmy w zakresie zrównoważonego zarządzania, co buduje reputację i wiarygodność w oczach klientów.

4. PODSUMOWANIE

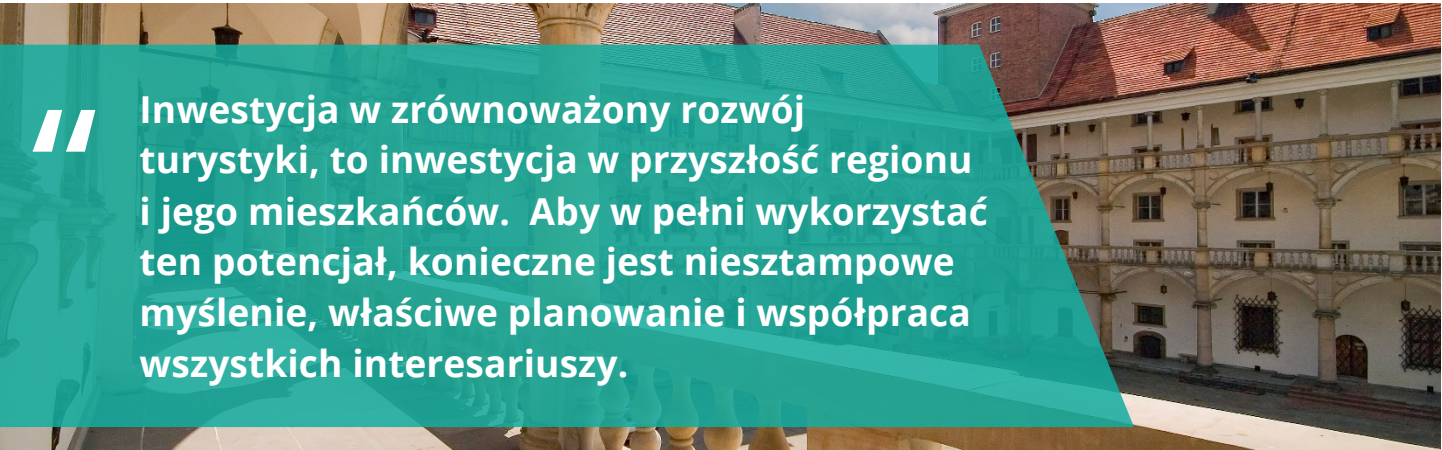
4.1. Ocena ogólna

Województwo opolskie jest najmniejszym w Polsce, zarówno pod względem powierzchni jak i ludności. Co więcej, region ten boryka się z wyzwaniami demograficznymi. Wielu ludzi decyduje się na emigrację w poszukiwaniu lepszych możliwości zatrudnienia, edukacji i większego komfortu życia. Właściwie zaplanowana i zarządzana turystyka może stać się narzędziem, które pozytywnie wpłynie na zatrzymanie tego negatywnego trendu. Wiąże się ona bowiem z ożywieniem gospodarczym, pojawieniem się nowych miejsc pracy, poprawą infrastruktury oraz wpływa pozytywnie na kształtowanie się więzi społecznych i lokalnej dumy.

Aby w pełni wykorzystać potencjał jaki daje ta branża, niezbędne jest niesztaampowe myślenie oraz realna współpraca wielu podmiotów. Dlatego też kluczowym etapem wydaje się opracowanie strategii zrównoważonego rozwoju turystyki, przy aktywnym udziale lokalnych mieszkańców i przedsiębiorców. Zaangażowanie miejscowej społeczności w decyzje dotyczące turystyki może pomóc w zrównoważonym wykorzystaniu zasobów, ochronie środowiska i zachowaniu dziedzictwa kulturowego. Ponadto, zaangażowanie lokalnej społeczności może przyczynić się do tworzenia bardziej autentycznych i unikatowych doświadczeń dla turystów, które opierają się na prawdziwej kulturze i tradycji regionu.

Istotne jest także posiadanie polityk i programów, których celem będzie zwiększenie udziału turystyki w gospodarce, w tym wspieranie lokalnych przedsiębiorców i produktów. Nierozłącznym elementem będzie również kompleksowy monitoring, który z jednej strony pozwoli lepiej zrozumieć zachowania i potrzeby turystów, potrzeby mieszkańców, a także to czy prowadzone działania przynoszą odpowiednie rezultaty.

Województwo opolskie powinno wykorzystywać swoją niewielką powierzchnię, kompaktowość i swoisty „spokój” jako przewagę konkurencyjną. Aby nie stracić jednak tych atutów, istotne jest właściwe planowanie, w tym świadome kształtowanie przestrzeni i rozwój infrastruktury turystycznej. Inwestycje w infrastrukturę turystyczną powinny spełniać zasady rozwoju zrównoważonego oraz wykorzystanie inteligentnych i energooszczędnych technologii pozwoli na ochronę walorów przyrodniczych regionu.

” Inwestycja w zrównoważony rozwój turystyki, to inwestycja w przyszłość regionu i jego mieszkańców. Aby w pełni wykorzystać ten potencjał, konieczne jest niesztaampowe myślenie, właściwe planowanie i współpraca wszystkich interesariuszy.

Poprawa sieci komunikacyjnych na terenie województwa, szczególnie transportu publicznego (pociągów, autobusów) oraz promowanie ekologicznych środków transportu oraz tworzenie ścieżek pieszych i rowerowych pozwoliłoby odwiedzającym eksplorować województwo i wszystkie jego zakątki z minimalnym negatywnym wpływem na środowisko.

Kolejnym istotnym elementem rozwoju zrównoważonej turystyki jest edukacja w tym zakresie, której w tej chwili pojawia się w formie pojedynczych kampanii informacyjnych. Bardziej systematyczne programy edukacyjne skierowane przede wszystkim dla branży turystycznej oraz osób zarządzających turystyką na poziomie województwa, przyczyniłyby się do lepszego zrozumienia tematu, oraz szybszego wdrożenia zasad turystyki zrównoważonej w tym regionie.

Chociaż województwo opolskie nie dysponuje formalnie opracowaną strategią turystyki zrównoważonej i poziom świadomości dotyczący tego zagadnienia w regionie jest wciąż niewysoki, można zaobserwować, że zasady zrównoważonego rozwoju wydają się często wpisane w DNA tego regionu. Reprezentanci sektora turystycznego, nawet nie posiadając pełnego formalnego wsparcia w postaci dokumentów czy narzędzi, zdają się intuicyjnie dostrzegać i doceniać wartość turystyki zrównoważonej.

Przeprowadzone badania sugerują, że mimo braku oficjalnych planów i strategii dotyczących turystyki zrównoważonej, w działaniach podejmowanych przez lokalnych przedsiębiorców turystycznych dominuje dążenie do ochrony środowiska naturalnego, pielęgnowania dziedzictwa kulturowego oraz dbałość o dobrobyt społeczności lokalnej.

Zgodność z globalnymi kryteriami turystyki zrównoważonej

Badanie oceny wdrożenia zasad turystyki zrównoważonej w województwie opolskim było przeprowadzone w oparciu o globalne kryteria turystyki zrównoważonej opracowane przez Światową Radę Turystyki Zrównoważonej, o których mowa w pierwszej części tego raportu.

Na podstawie odpowiedzi przekazanych przez respondentów, zgodność rozwoju turystyki w województwie opolskim z globalnymi kryteriami turystyki zrównoważonej wygląda następująco:

OCHRONA I PROMOCJA KULTURY

ASPEKTY SPOŁECZNO-EKONOMICZNE

OCHRONA PRZYRODY I ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKOWE

ZRÓWNOWAŻONE ZARZĄDZANIE

Aspekty kulturowe

Można z przekonaniem powiedzieć, że najsilniejszą stroną województwa opolskiego z punktu widzenia wdrożenia zasad turystyki zrównoważonej są działania z zakresu ochrony i promocji kultury. Wszyscy respondenci, zarówno wśród organizacji turystycznych jak i sektora prywatnego deklarowali szereg programów i praktyk w tym obszarze. Zabrakło głównie programu dotyczącego zachowania kultury niematerialnej, chociaż istnieje wiele produktów turystycznych, które ją promują.

Silne strony

- + Deklarowane i realne działania w zakresie ochrony i promocji kultury
- + Dedykowany program dot. ochrony i promocji kultury materialnej i niematerialnej
- + Regionalne produkty turystyczne promujące kulturę i tradycje lokalne
- + Aktywne promowanie kultury przez sektor prywatny

Czego zabrakło

- Brak analizy wpływu turystyki na kulturę materialną i niematerialną

Aspekty środowiskowe

Ocena wdrożenia zasad turystyki zrównoważonej na poziomie województwa w kontekście zarządzania środowiskowego i ochrony przyrody była niemożliwa ze względu na brak informacji w tym zakresie. Można jedynie stwierdzić, że przedsiębiorstwa turystyczne praktykują efektywne zarządzanie odpadami oraz podejmują przynajmniej podstawowe działania dążące do zmniejszenia zużycia wody i energii.

Aspekty społeczno-gospodarcze

Jeśli chodzi o sferę społeczno-gospodarczą to województwo opolskie posiada te najbardziej podstawowe programy, które dbają o bezpieczeństwo i prawa mieszkańców. Brakuje jednak bardziej zaawansowanych działań, które pozwoliłyby na lepsze wykorzystanie turystyki jako instrumentu rozwoju regionalnego oraz na zwiększenie udziału społeczności lokalnej w planowaniu i rozwoju turystyki. Na poziomie przedsiębiorstw turystycznych, widać, że firmy starają się zatrudniać lokalnie oraz oferować godne warunki pracy.

Silne strony

- + Programy i praktyki wspierające ochronę zdrowia i bezpieczeństwa, w tym program zarządzania kryzysowego
- + Promocja produktów lokalnych
- + Przestrzeganie praw pracowniczych
- + "Lokalne" zatrudnienie
- + Dostępność dla osób z niepełnosprawnością

Czego zabrakło

- Brak oceny wpływu turystyki na społeczności lokalne
- Brak monitoringu udziału turystyki w gospodarce
- Brak programów stymulujących zaangażowanie obywateli w planowanie i rozwój turystyki
- Brak programów mających na celu zmniejszenie sezonowości i równomiernego rozproszenia ruchu turystycznego
- Brak preferencji produkt w lokalnych w praktyce / polityce zakupowej

Zrównoważone zarządzanie turystyką

Ocena wdrożenia zasad turystyki zrównoważonej w kontekście zarządzania turystyką jest problematyczne głównie ze względu na brak dedykowanej strategii rozwoju turystyki. Nie istnieje także wiele dokumentów i programów, które z takiej strategii powinny wynikać, w tym zaawansowany system monitoringu wskaźników związanych ze zrównoważonym rozwojem turystyki. Zabrakło także strategicznego podejścia do zarządzania ruchem turystycznym i sezonowością. Z drugiej strony, były podejmowane aktywne działania komunikacyjne i edukacyjne, angażujące zarówno branżę, jak i mieszkańców w tematy związane z rozwojem zrównoważonym.

Silne strony

- + Kampanie informacyjne adresowane do branży i mieszkańców za zakresu rozwoju zrównoważonego (np. zmian klimatycznych, praw człowieka, kultury)
- + Współpraca firm prywatnych z organizacjami związanymi z kulturą, oświatą, i organizacjami pozarządowymi

Czego zabrakło

- Brak strategii rozwoju turystyki
- Brak aspektów zrównoważonego rozwoju w strategiach i zarządzaniu sektora prywatnego
- Brak monitoringu, raportowania i komunikacji w zakresie turystyki zrównoważonej
- Ograniczona współpraca pomiędzy organami JST a innymi podmiotami branży turystycznej
- Ograniczony poziom wiedzy nt. turystyki zrównoważonej
- Brak promocji "zrównoważonych" firm

4.2. Rekomendacje

W tej części przedstawione są konkretne sugestie i działania mające na celu wzmocnienie praktyk zrównoważonego rozwoju turystyki w województwie opolskim. Rekomendacje te opierają się na przeprowadzonych analizach, zgromadzonych danych i wnioskach, i mają służyć jako drogowskaz dla decydentów, organizacji turystycznych i innych podmiotów zaangażowanych w rozwój turystyki w regionie. Poniżej przedstawione rozwiązania mogą posłużyć jako pierwszy krok na dalszej drodze regionu w kierunku zrównoważonego rozwoju turystyki.

Opracowanie strategii rozwoju turystyki

Województwo opolskie nie posiada dedykowanej strategii rozwoju turystyki. W związku z tym utrudnione jest prawidłowe, długofalowe planowanie i zarządzanie turystyką z korzyścią dla ludzi i środowiska naturalnego.

DLACZEGO JEST TO WAŻNE?

Posiadanie wieloletniej strategii rozwoju turystyki jest niezwykle istotne, szczególnie z perspektywy rozwoju turystyki zrównoważonej. Strategia zapewnia spójne i ukierunkowane podejście do rozwoju destynacji turystycznej, uwzględniając cele, priorytety i konkretne

działania. Bez strategii, rozwój turystyki może być chaotyczny, co grozi negatywnymi skutkami dla środowiska, kultury i społeczności lokalnej. Strategia umożliwia zintegrowane podejście, harmonizując wzrost turystyki z ochroną środowiska, promocją lokalnej kultury i korzyściami ekonomicznymi. Ponadto, strategia umożliwia planowanie zrównoważonej infrastruktury, włączając aspekty energooszczędności, transportu niskoemisyjnego i zarządzania odpadami. Oprócz tego, strategia dostarcza długoterminowego planu działania oraz mechanizmy monitorowania postępów, które pozwalają ocenić skuteczność podejmowanych działań i wprowadzać odpowiednie korekty.

CO WARTO UWZGLĘDNIĆ W STRATEGII?

- Zgodnie z kryteriami zrównoważonego zarządzania destynacjami turystycznymi, w strategii rozwoju turystyki powinno się uwzględnić następujące elementy:
- Kwestie społeczno-ekonomiczne, kulturowe, oraz problemy i zagrożenia środowiskowe.
- Analiza wpływu turystyki na środowisko naturalne, kulturę materialną i niematerialną oraz na społeczność lokalną
- Identyfikacja aktywów turystycznych, walorów przyrodniczych i kulturowych, i potencjalnych zagrożeń
- Zaangażowanie interesariuszy, w tym społeczności lokalnej, w planowanie i opracowanie strategii
- Wyznaczenie zespołu (organu) odpowiedzialnego za działania z zakresu rozwoju zrównoważonego
- Kluczowe wskaźniki efektywności, które dotyczą aspektów nie tylko gospodarczych, ale i przyrodniczych, kulturowych i społecznych
- System monitoringu i raportowania
- Strategia powinna być opublikowana i publicznie dostępna
- Strategia powinna być dopełniona planem działania, z zabezpieczonym budżetem na projekty z zakresu zrównoważonego rozwoju

Zwiększenie wiedzy i świadomości na temat turystyki zrównoważonej

Na podstawie odpowiedzi respondentów wynika, że poziom wiedzy na temat turystyki zrównoważonej wśród osób odpowiedzialnych za rozwój turystyki i osób z branży turystycznej jest ograniczony. Znajomość podstawowych pojęć teoretycznych, globalnych standardów i dobrych praktyk z zakresu turystyki zrównoważonej jest konieczne dla dalszego rozwoju w tym kierunku.

DLACZEGO JEST TO WAŻNE?

Posiadanie wiedzy na temat turystyki zrównoważonej umożliwi osobom odpowiedzialnym za rozwój turystyki na poziomie wojewódzkim i lokalnym podejmowanie bardziej efektywnych

decyzji. Zrozumienie zasad i praktyk zrównoważonego rozwoju turystyki pozwala na uwzględnienie aspektów ekologicznych, społecznych i ekonomicznych w procesie planowania i podejmowania decyzji dotyczących rozwoju turystyki. Wiedza ta pomoże także tworzyć innowacyjne projekty i atrakcje, które przyciągną turystów poszukujących autentycznych doświadczeń, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju. Osoby odpowiedzialne za rozwój turystyki będą mogły także pełnić rolę liderów i wzorców dla innych podmiotów branży turystycznej oraz dla społeczności lokalnej. Posiadanie wiedzy na temat turystyki zrównoważonej pozwoli prowadzić szkolenia i podnosić świadomość wśród innych aktorów, w tym wśród przedsiębiorców, pracowników branży turystycznej i turystów, co przyczyni się do rozkwitu turystyki w regionie i przyniesie wiele korzyści dla wszystkich zainteresowanych stron.

CO MOŻNA ZROBIĆ?

Poniżej kilka przykładowych działań, które pomogą zwiększyć wiedzę i świadomość na temat turystyki zrównoważonej:

Organizacja szkoleń i warsztatów

Organizacja szkoleń i warsztaty dla osób pracujących w branży turystycznej oraz osób odpowiedzialnych za rozwój turystyki w województwie. Te szkolenia mogą dotyczyć globalnych kryteriów i zasad turystyki zrównoważonej, ekologicznego zarządzania miejscami turystycznymi, minimalizacji negatywnego wpływu turystyki na środowisko, odpowiedzialności społecznej biznesu, itp.

Opracowanie materiałów edukacyjnych dla branży turystycznej

Przygotowanie i udostępnienie różnego rodzaju materiałów edukacyjnych, takie jak ebooki czy filmy, które przedstawiają zasady i korzyści turystyki zrównoważonej.

Współpraca z lokalnymi partnerami

Nawiązanie współpracy z lokalnymi i regionalnymi organizacjami, stowarzyszeniami i przedsiębiorstwami, które są zaangażowane w turystykę zrównoważoną. Razem można organizować wydarzenia, inicjatywy społeczne i programy edukacyjne, aby zwiększać świadomość i promować praktyki zrównoważonej turystyki.

Promocja liderów turystyki zrównoważonej

W destynacjach, w których świadomość na temat turystyki zrównoważonej jest niewielka, bardzo ważne jest, aby wspierać pionierów, czyli te podmioty, które aktywnie angażują się w działania proekologiczne i prospołeczne.

DLACZEGO JEST TO WAŻNE?

Aktywne promowanie liderów turystyki zrównoważonej, takich jak hotele, biura podróży i atrakcje turystyczne, przynosi wiele korzyści zarówno dla samej destynacji turystycznej, jak i dla szeroko pojętej branży turystycznej. Promowanie liderów turystyki zrównoważonej

stanowi inspirację dla innych podmiotów w branży turystycznej. Poprzez wyróżnianie tych podmiotów, destynacja turystyczna stawia wyraźny sygnał, że zrównoważony rozwój jest priorytetem. To motywuje inne podmioty do wdrażania podobnych praktyk, aby nadążyć za liderami i utrzymać konkurencyjność, co prowadzi do rozprzestrzeniania się praktyk zrównoważonych na szerszą skalę. Z drugiej strony, promowanie liderów turystyki zrównoważonej pomaga w kreowaniu pozytywnego wizerunku destynacji turystycznej. Turystom coraz bardziej zależy na podróżach zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju, a wspieranie i promowanie odpowiedzialnych podmiotów sprawia, że destynacja jest postrzegana jako atrakcyjne i odpowiedzialne miejsce do odwiedzenia.

CO MOŻNA ZROBIĆ?

Poniżej kilka przykładowych działań, które pomogą wypromować liderów turystyki zrównoważonej:

Informacja w materiałach marketingowych

Promocja najbardziej ekologicznych i odpowiedzialnych społecznie hoteli, biura podróży i atrakcje turystycznych poprzez włączenie ich do oficjalnych przewodników i materiałów promocyjnych, oraz wyróżnienie ich na stronie internetowej regionu. Informacje o tych podmiotach powinny być wyeksponowane, aby przyciągnąć turystów, którzy poszukują zrównoważonych opcji podróży.

Organizacja konkursów i nagród

Organizacja konkursów i nagród, które wyróżniają najbardziej ekologiczne i odpowiedzialne społecznie podmioty w branży turystycznej. Takie inicjatywy będą promowane szeroko, przyciągając uwagę turystów i wzbudzając ich zainteresowanie tymi podmiotami, a jednocześnie wzbudzą zainteresowanie i zdrową konkurencję wśród pozostałych przedsiębiorstw turystycznych.

Produkty turystyczne w oparciu o najbardziej zrównoważone podmioty

Tworzenie nowych produktów i szlaków turystycznych, w których główną rolę grają podmioty, które praktykują zasady turystyki zrównoważonej. Dzięki temu, z jednej strony, w destynacji pojawią się unikalne produkty dla turystów, a z drugiej - wyróżnione zostaną te przedsiębiorstwa, które działają na rzecz ochrony środowiska, ochrony kultury i społeczności lokalnych.

Rozwój i promocja zrównoważonej zrównoważonych wydarzeń

Najbardziej znanym wydarzeniem województwa opolskiego jest Krajowy Festiwal Piosenki Polskiej w Opolu, ale poza nim, w regionie organizowanych jest kilkadziesiąt wydarzeń cyklicznych. Wydarzenia te przyciągają zarówno lokalnych turystów, jak i gości z terenu całej Polski i nie tylko. Województwo opolskie może zaoferować unikalne i urokliwe miejsca na organizację wydarzeń i konferencji, takie jak zamki, pałace, malownicze tereny przyrodnicze i historyczne miasta. Wykorzystanie aktywów kulturowych w połączeniu z zasadami zarządzania

środowiskowego mają potencjał stać się unikatową praktyką na skalę kraju dla sektora MICE i organizacji eventów kulturalno-rozrywkowych.

DLACZEGO JEST TO WAŻNE?

Wdrażanie praktyk zrównoważonego rozwoju podczas organizacji festiwali i innych wydarzeń kulturalnych i biznesowych jest istotne z wielu powodów. W pierwszej kolejności, takie podejście wspiera ochronę środowiska naturalnego i redukcję negatywnego wpływu na planetę. Promowanie zrównoważonego rozwoju podczas wydarzeń sprzyja także edukacji i podnoszeniu świadomości społecznej na temat ekologii i odpowiedzialności społecznej. Organizacje festiwali i wydarzeń kulturalnych oraz biznesowych często współpracują z lokalnymi dostawcami, co przyczynia się do wsparcia lokalnej gospodarki. Produkty lokalne cieszą się także popularnością wśród uczestników wydarzeń. Zrównoważone festiwale i wydarzenia kulturalne stanowią także doskonałą okazję do budowania pozytywnego wizerunku województwa. Regiony, które angażują się w praktyki zrównoważonego rozwoju, są postrzegane jako odpowiedzialne i troszczące się o dobro wspólne. To przyciąga turystów, inwestorów i mieszkańców oraz podnosi prestiż regionu na arenie krajowej i międzynarodowej.

CO MOŻNA ZROBIĆ?

Organizacja zrównoważonych wydarzeń kulturalnych i festiwali opiera się na podejściu uwzględniającym równocześnie aspekty ekologiczne, społeczne i ekonomiczne.

Wybór lokalizacji

Wybór miejsc, które są łatwo dostępne komunikacyjnie, co zmniejsza emisję CO2 związaną z podróżami uczestników. Ponadto, lokalizacje powinny być przyjazne środowisku i infrastrukturalnie dostosowane do potrzeb wydarzenia.

Zrównoważona infrastruktura

Dbłość o minimalizowanie negatywnego wpływu na środowisko poprzez stosowanie ekologicznych materiałów budowlanych, ograniczanie zużycia energii i wody, a także wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, jeśli to możliwe.

Zarządzanie odpadami

Promocja recykling, kompostowanie i minimalizowanie odpadów, szczególnie przedmiotów jednorazowych z tworzyw sztucznych. Wsparcie edukacji uczestników w zakresie segregacji śmieci i odpowiedniego postępowania z odpadami.

Transport

Promocja środków transportu publicznego lub alternatywnych środków transportu, takich jak rowery, a także udogodnienia, takie jak stacje ładowania dla samochodów elektrycznych.

Spółeczność lokalna

Polityka zakupowa, która oddaje priorytet lokalnym firmom i dostawcom. Wsparcie działań charytatywnych i kulturalnych na rzecz społeczności.

Kultura i dziedzictwo

Promocja lokalnej kultury i dziedzictwa poprzez współpracę z artystami, rzemieślnikami i artystycznymi projektami, czy nawet kuchni regionalnej, co pomaga w zachowaniu unikalnej tożsamości regionu.

Edukacja i świadomość

Wykorzystanie wydarzenia do edukowania uczestników na temat rozwoju zrównoważonego, odpowiedzialności społecznej oraz ekologii.

Zrównoważone menu

Promocja zdrowych i ekologicznych opcje żywieniowe pochodzących z lokalnych źródeł i lokalnych dostawców.

Monitorowanie i raportowanie

Po zakończeniu wydarzenia, opracowanie i publikacja raportu analizującego jego wpływ na środowisko i społeczność, który jest dostępny dla uczestników wydarzenia i pozostałych interesariuszy.

Promocja i marketing

Komunikowanie działań proekologicznych i prospołecznych w trakcie promocji wydarzeń, np. poprzez strony internetowe, w materiałach promocyjnych i kampaniach marketingowych. Dedykowane kampanie marketingowe, które podkreślają ekologiczne aspekty oferty, pomogą przyciągnąć klientów o wysokiej świadomości środowiskowej, którzy są również gotowi zapłacić więcej znając, że destynacja spełnia odpowiednie standardy.

4.3. Dobre praktyki

W ostatniej części niniejszego raportu przedstawione zostały przykłady dobrych praktyk turystyki zrównoważonej zrealizowanych w innych krajach. Mają one posłużyć jako inspiracja do działania i tworzenia ciekawych projektów i inicjatyw, które pomogą w zrównoważonym rozwoju turystyki w województwie opolskim.

SZKOLENIA I ZAANGAŻOWANIE INTERESARIUSZY W TURYSTYKĘ ZRÓWNOWAŻONĄ, JACKSON HOLE

Riverwind Foundation to organizacja non-profit z siedzibą w Jackson Hole w stanie Wyoming, USA która była pierwszym regionem w Ameryce Północnej, która otrzymała certyfikat Earth Check dla zrównoważonych destynacji turystycznych.

Riverwind Foundation blisko współpracuje z władzami Jackson Hole. Jest zaangażowana w promowanie zrównoważonego rozwoju i turystyki zrównoważonej w regionie i odpowiada za realizację programu "Sustainable Destination" (Zrównoważona Destynacja) w Jackson Hole. Program ten ma na celu wspieranie inicjatyw zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska naturalnego i zwiększania świadomości społeczności lokalnej i turystów na temat zrównoważonej turystyki.

Riverwind Foundation działa jako platforma dla przedsiębiorstw turystycznych, społeczności lokalnej i innych interesariuszy, którzy współpracują w celu wprowadzania innowacyjnych rozwiązań i praktyk zrównoważonego rozwoju. Organizacja oferuje wsparcie, szkolenia, doradztwo i narzędzia, które pomagają uczestnikom programu wdrażać zrównoważone praktyki w swojej działalności.

Riverwind Foundation przyznaje również certyfikaty "Sustainable Destination" dla podmiotów turystycznych, które spełniają określone kryteria zrównoważonego rozwoju. Certyfikat ten stanowi potwierdzenie zaangażowania w zrównoważone praktyki i pomaga wyróżnić podmioty turystyczne, które działają zgodnie z zasadami zrównoważonej turystyki.

Regularnie publikowane są również katalogi najbardziej ekologicznych firm i miejsc wspierających zrównoważony rozwój, które są przydatne zarówno dla turystów jak i lokalnych mieszkańców.

Działania Riverwind Foundation to świetny przykład partnerstwa pomiędzy organizacją rządową a non-profit w zakresie zwiększenia świadomości i zaangażowania interesariuszy w turystykę zrównoważoną.

Więcej informacji można uzyskać na stronach internetowych:

 <https://www.riverwindfoundation.org/>

 <https://www.jacksonholechamber.com/plan-your-visit/sustainability/>

ZIELONE SZLAKI TURYSTYCZNE SŁOWENII

Słowenia jest liderem turystyki zrównoważonej w Europie. Kilka lat temu przyjęty został tam rządowy program wsparcia i certyfikacji destynacji i przedsiębiorstw turystycznych Slovenia Green, który ma na celu promowanie zrównoważonej turystyki i ochronę środowiska naturalnego. Jest to pierwszy kompleksowy program zrównoważonej turystyki na świecie, który został wdrożony na poziomie kraju. Aby zwiększyć rozpoznawalność destynacji i podmiotów uczestniczących w programie Slovenia Green, opracowano kilka tematycznych "zielonych szlaków turystycznych", które zapraszają turystów w najbardziej ekologiczne i odpowiedzialne społecznie miejsca i atrakcje Słowenii.

Wszystkie podmioty promowane w ramach tych produktów turystycznych uzyskały certyfikat Slovenia Green. Przykładami są:

- Slovenia's Green Gourmet Tourist Route, który zaprasza odwiedzających do najbardziej zrównoważonych i ciekawych gastronomicznie miejsc Słowenii.
- Slovenia Green Wellness Route to szlak, który zachęca miłośników przygód do połączenia wycieczek rowerowych, doświadczeń kulturowych z ofertą SPA i wellness.
- Bike Slovenia Green to pierwsza na świecie trasa rowerowa, która łączy tylko to destynacje, które otrzymały certyfikat zrównoważonego rozwoju.

Branża turystyczna często popełnia błąd promując turystykę zrównoważoną w sposób monotony, nudny lub techniczny. Poprzez "opakowanie" certyfikowanych destynacji i podmiotów w ciekawe i unikalne produkty turystyczne, Słowenia przyciągnęła uwagę mediów (o tych szlakach napisano w National Geographic, Lonely Planet i wielu innych światowej sławy

magazynach), oraz samych turystów, dzięki czemu przyciągnęła więcej odwiedzających na tereny, które dbają o zrównoważony rozwój.

Więcej informacji można uzyskać na stronach internetowych:

<https://www.slovenia-green.si/slovenia-green-routes/>

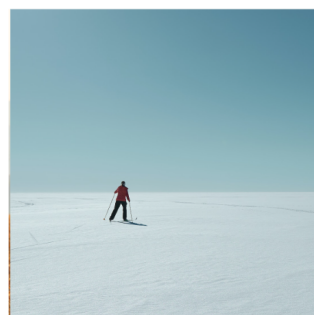
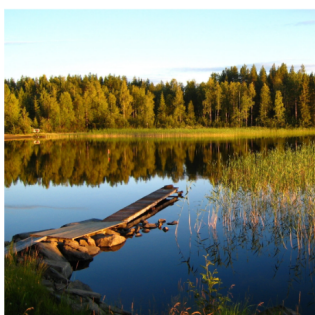
<https://www.slovenia.info/en/business/green-scheme-of-slovenian-tourism>

ROZWÓJ UNIKALNYCH PRODUKTÓW EKOTURYSTYCZNYCH, VÄSTERBOTTEN

Västerbotten Experience jest innowacyjnym projektem ekoturystycznym w regionie Västerbotten w północnej Szwecji. Jest to partnerstwo między sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, które ma na celu promowanie zrównoważonej turystyki przyrodniczej i kulturowej.

Västerbotten Experience oferuje różnorodne atrakcje i aktywności, takie jak obserwacja dzikich zwierząt, wędrówki piesze i rowerowe, wycieczki łodzią, kajakarstwo, jazdę na nartach, a także możliwość poznania lokalnej kultury i tradycji. Projekt promuje ochronę dzikiej przyrody i dziedzictwa kulturowego regionu Västerbotten, jednocześnie przyczyniając się do rozwoju lokalnej społeczności i gospodarki opartej na zasadach zrównoważonego rozwoju.

Västerbotten Experience stawia na jakość, autentyczność i edukację, aby zapewnić turystom niezapomniane i odpowiedzialne wakacje, jednocześnie dbając o przyrodę i zapewniając korzyści dla społeczności lokalnych.

Oto kilka przykładów atrakcji i aktywności oferowanych przez Västerbotten Experience:

- Reniferowa podróż: Można wziąć udział w tradycyjnej reniferowej podróży z lokalnymi hodowcami reniferów. Turysta może poznać życie i kulturę Saamów, rdzennych mieszkańców regionu, oraz wziąć udział w jeździe na saamskim zaprzęgu reniferów.
- Safari w poszukiwaniu niedźwiedzi: W ramach tej aktywności można dołączyć do przewodnika ekoturystycznego i udać się na poszukiwanie niedźwiedzi w ich naturalnym środowisku. Podczas safari można obserwować niedźwiedzie brunatne z bezpiecznej odległości.
- Spotkania z lokalnymi rzemieślnikami: Västerbotten Experience zapewnia również możliwość spotkania lokalnych rzemieślników i zapoznania się z tradycjami

i umiejętnościami regionalnej kultury. Turysta może odwiedzić warsztaty, gdzie rzemieślnicy tworzą unikalne rękodzieła i wyroby tradycyjne.

- Jazda na nartach biegowych w górach: Region Västerbotten oferuje malownicze góry i duże obszary pokryte śniegiem, idealne do uprawiania narciarstwa biegowego. Można skorzystać z tras narciarskich o różnym stopniu trudności i cieszyć się pięknymi widokami.

Wszystkie oferowane obiekty zakwaterowania i wycieczki spełniają minimalne kryteria standardu "Västerbotten Experience", który został opracowany w oparciu o globalne kryteria turystyki zrównoważonej Światowej Rady Turystyki Zrównoważonej (GSTC). To oznacza, że aby zostać członkiem tej ekoturystycznej sieci, każde przedsiębiorstwo i lokalna destynacja turystyczną muszą dokonać samooceny oraz napisać plan działania na rzecz ochrony przyrody, kultury i społeczności.

Västerbotten Experience jest dobrym przykładem współpracy wielu podmiotów, skutecznej promocji ekoturystyki oraz zapewnienia minimalnych standardów przy tworzeniu nowych produktów i usług.

Więcej informacji można uzyskać na stronach internetowych:

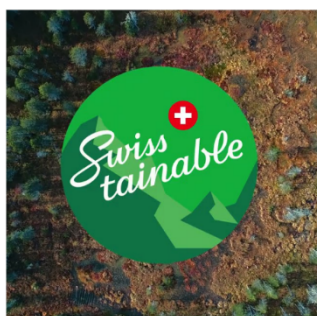
 <https://vasterbottenexperience.se/>

 <https://visitsweden.com/where-to-go/northern-sweden/vasterbotten/>

PROMOCJA TURYSTYKI ZRÓWNOWAŻONEJ, AROSA, SZWAJCARIA

Arosa to malownicza destynacja turystyczna położona w górach Plessur w kantonie Gryzonia w Szwajcarii. Arosa promuje turystykę zrównoważoną i zachęca turystów do podejmowania ekologicznych wyborów poprzez różnorodne działania i inicjatywy.

- **Darmowe bilety na transport publiczny:** Arosa oferuje turystom darmowe bilety na pociągi i autobusy, jeśli zatrzymają się w miejscowych hotelach. Dzięki temu zachęca do korzystania z transportu publicznego, co pomaga ograniczyć emisję spalin i zmniejsza wpływ turystyki na środowisko.
- **Edukacja ekologiczna:** W Arosa prowadzone są programy edukacyjne i kampanie informacyjne, które zwiększają świadomość turystów na temat zrównoważonej turystyki

i ekologicznych wyborów. Turystom przekazywane są informacje o odpowiedzialnym zachowaniu wobec przyrody i lokalnych społeczności.

- **Współpraca z lokalnymi producentami:** Restauracje i hotele w Arosa współpracują z lokalnymi producentami, wykorzystując świeże, lokalne produkty w swojej kuchni. Dzięki temu wspierają lokalne rolnictwo i minimalizują emisję gazów cieplarnianych związanych z transportem żywności.
- **Strefy pieszych i strefy wolne od samochodów:** Arosa stworzyła strefy pieszych i ograniczone strefy dla pojazdów, co sprzyja poruszaniu się pieszo i ogranicza ruch samochodowy, poprawiając jakość powietrza i komfort turystów i społeczności lokalnych.
- **Zrównoważone imprezy i wydarzenia:** Arosa stara się organizować imprezy i wydarzenia w sposób zrównoważony, minimalizując generowanie odpadów, wykorzystując ekologiczne materiały i promując zrównoważony styl życia.
- **Promowanie zrównoważonych zakwaterowań:** Arosa wspiera hotele i obiekty turystyczne, które stosują praktyki zrównoważonego rozwoju, takie jak wykorzystanie energii odnawialnej, ograniczenie zużycia wody i stosowanie ekologicznych rozwiązań. Informacje na ten temat ukazana jest na stronie internetowej destynacji oraz w materiałach marketingowych. Arosa promuje obiekty, które biorą udział w szwajcarskim programie turystyki zrównoważonej Swisstainable.

Swisstainable to narodowy program angażujący firmy turystyczne w turystykę zrównoważoną poprzez organizację szkoleń, kampanii informacyjnych, promocję certyfikacji i obiektów, które wdrażają ekologiczne i prospołeczne rozwiązania.

Więcej informacji można uzyskać na stronach internetowych:

 <https://arosalenzerheide.swiss/en/Arosa/Discover/Sustainability>

 <https://www.myswitzerland.com/en-us/planning/about-switzerland/sustainability>

ZRÓWNOWAŻONE FESTIWALE, IRLANDIA

Fáilte Ireland, Krajowy Urząd ds. Rozwoju Turystyki w Irlandii, stworzył wytyczne dla organizacji zrównoważonych festiwali. Celem tej publikacji było wsparcie organizatorów dużych i małych wydarzeń w zwiększeniu ich wiedzy i zaangażowania w rozwój zrównoważony.

Zestaw wytycznych powstał po przeprowadzeniu ankiety i konsultacji z ponad 80 irlandzkimi festiwalami o różnej wielkości, które pokazały zróżnicowany poziom świadomości i praktyk zarządzania festiwalami w Irlandii. Aby pomóc organizatorom wydarzeń o różnym poziomie wiedzy, rekomendacje znajdujące się w przewodniku zostały podzielone na trzy poziomy zaawansowania i skategoryzowane za pomocą prostego systemu sygnalizacji świetlnej:

- czerwony - poziom podstawowy
- żółty - poziom średniozaawansowany
- zielony - poziom zaawansowany.

Ponadto przewodnik uwzględnia działania w trzech strefach wpływów organizatorów festiwali

- Działalność operacyjna (działania wewnątrz organizacji, zaczynając od polityki i planu działania, zaangażowanie kadry).
- Relacje z dostawcami i wykonawcami, uzyskując wsparcie artystów i innych interesariuszy,
- Komunikacja i zaangażowanie odbiorców (uczestników wydarzeń)

Wytyczne zostały podzielone na siedem obszarów tematycznych, z których każdy obejmuje działania mające na celu osiągnięcie odpowiednich Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ:

- Energia
- Dojazd i transport
- Zasoby (gospodarka odpadami)
- Żywność i napoje
- Woda
- Przyroda i różnorodność biologiczna
- Zarządzanie.

W każdej sekcji wymieniono od 20 do 30 działań w kolejności łatwości wdrożenia, od prostych do złożonych.

Przewodnik można pobrać na stronie:

https://www.failteireland.ie/FailteIreland/media/WebsiteStructure/Documents/Product_Development/Festivals_Events/failte-ireland-sustainable-festivals-guidelines-2023.pdf

„Raport z wdrożenia standardów turystyki zrównoważonej w województwie opolskim” przeprowadzona została w ramach projektu „Inicjatywy, Współpraca. Turystyka zrównoważona” oraz konferencji o tej samej nazwie, która miała miejsce 13 września 2023 roku w Mosznej.

Projekt ten opiera się na upowszechnianiu wiedzy oraz informacji jak zrównoważona wersja świata może się rozwijać. Bez tego w Polsce zielonej transformacji nie przeprowadzimy.

Niniejszy raport jest zwieńczeniem pracy diagnostyki i syntezy zgromadzonej wiedzy oraz najnowszych informacji na temat tego, jak zielona transformacja się dokonuje i jak zmienia turystykę Polski.

Jest to opracowanie bardzo wszechstronne, obrazujące branżę turystyki - od mobilności zaczynając, przez inwestycje, a na kreacji i wdrażaniu dóbr konsumpcyjnych i żywności kończąc. Skupiamy się też na poszczególnych, bardzo ważnych wyzwaniach, jak np. dekarbonizacja czy rozwój gospodarki obiegu zamkniętego. Nie ograniczamy się do głównych trendów, ale pokazujemy, jak meandrują myśli oraz pomysły przedsiębiorców atrakcji turystycznych czy obiektów noclegowych niejednokrotnie szukających całkiem niekonwencjonalnych rozwiązań.

Dzięki zrównoważonemu rozwojowi sektora możliwe jest tworzenie nowych miejsc pracy w regionach wiejskich, a także rozwój usług nakierowanych na zdrowie czy aktywny wypoczynek.

Wyniki badania sondażowego dla grupy losowej beneficjentów z regionu ma charakter przedstawienia zaleceń do rozwijania i wdrażania celów SDG na poziomie województwa.

Raport wrzesień 2023

Badanie sondażowe zostało zrealizowane na zlecenie Polskiej Organizacji Turystycznej, we współpracy z Opolską Regionalną Organizacją Turystyczną.

Opracowanie i redakcja 2023 Anula Galewska, Travindy

Opracowanie graficzne 2023, Anastazja Szkarupa, Travindy

Kontakt: pot.gov.pl, pot@pot.gov.pl

Partner medialny: Dziennik Rzeczpospolita Serwis

